

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Tatiana NICULCEA

Angela CARA

Ana VARTIC

EDUCAȚIE MORAL-SPIRITUALĂ

Ghid metodologic, clasa a II-a

Chișinău, 2019

37.017.93(075.2)

N 61

Elaborat conform Curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 1381 din 30.10.2019.

Editat din sursele financiare ale Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

Autori: **Tatiana NICULCEA**

Angela CARA

Ana VARTIC

Comisia de experți:

Lora COCÎRLA, gr. did. Superior, LT „Ion Creangă”, mun. Chișinău;

Aurelia TRIFAN, gr. did. Superior, Școala Primară Călărași, or. Călărași;

Maria POPA, gr. did. și manag. Unu, LT „Mihai Eminescu”, mun. Chișinău;

Irina MUNTEANU, gr. did. Unu, IPLT „Mihai Eminescu”, mun. Ungheni.

Redactor: **Liliana BOTNARU**

Redactor tehnic: **Andrei LUNEVI**

Coperta: **Silvia LUNEVI**

Niculcea, Tatiana.

Educație moral-spirituală : Ghid metodologic, clasa a 2-a / Tatiana Niculcea, Angela Cara, Ana Vartic ; comisia de experți: Lora Cocîrla [et al.] ; Min. Educației, Culturii și Cercet. al Rep. Moldova. – Chișinău : Lyceum, 2019 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – 64 p. : fig., tab.

Bibliogr.: p. 63 (10 tit.). – Apare din sursele financiare ale Min. Educației, Culturii și Cercet. al Rep. Moldova. – 2000 ex.

ISBN 978-9975-3353-5-5.

Mun. Chișinău

Editura Lyceum

Chișinău, strada 2 Aerodromului 2, of. 7

tel/fax: +(373) 22 212636

gsm: +(373)69177975 ,+(373)76770175

e-mail: editura.lyceum@mail.ru

www.lyceum.md

fb.editura lyceum

ISBN 978-9975-3353-5-5.

CUPRINS

Introducere	4
I. Implementarea modificărilor operate în cadrul dezvoltării curriculare (2018)	5
II. Esența și scopurile disciplinei <i>Educație moral-spirituală</i>	6
III. Metode și procedee în cadrul disciplinei școlare <i>Educație moral-spirituală</i>	8
IV. Jocul didactic	21
V. Sugestii de evaluare	33
VI. Proiectarea didactică	38
VII. Activități extradidactice	62
Bibliografie	64

INTRODUCERE

Prezentul Ghid metodologic constituie un document de reper în implementarea curriculumului la disciplina școlară Educația moral-spirituală (EMS) pentru clasa a II-a. În cadrul orelor de Educație moral-spirituală se va urmări formarea unor comportamente relaționate de inițiere în valorile moral-spirituale, tradițiile naționale, stabilirea relațiilor interpersonale pozitive. Accent se va pune pe dimensiunile afectivă, motivațională, atitudinală și cea socială a educației, valorificând cunoștințele anterioare și experiențele de viață ale elevilor.

Manualul de Educație moral-spirituală pentru clasa a II-a este elaborat în conformitate cu exigențele Curriculumului național la disciplina de referință. Manualul este conceput pe o structură modulară, respectând principiul concentric de prezentare a conținuturilor de învățare și realizând în proiectarea activităților un echilibru între metodele de implicare directă a cadrului didactic și metodele centrate pe participarea elevului.

Fiecare dintre temele proiectate include: un **motto**, ca modalitate de stabilire a contiguității dintre mesajul global și diversitatea tematică a valorilor; **imagini tematice** cu întrebări ce reperează lectura lor; **caseta informativă**, în care se precizează esența valorilor la tema studiată; **sarcini** care includ producerea unor judecăți de valoare și modele de comportament. **Masco-tele**, ca element de programare, asigură un algoritm de acțiune didactică și sugerează tipurile de sarcini, formând abilități de operare cu manualul.

Pornind de la dezideratul că educația pentru valori și asimilarea normelor de conduită morală trebuie să aibă un **caracter continuu**, în manual este inclusă o **pagină de extindere**, care solicită includerea familiei ca partener în realizarea acestor sarcini. Totodată, sunt propuse unele sarcini cu specific reflexiv și sugestii pentru organizarea locului de lucru, menite să asigure implicarea zilnică a elevului în activități de autoformare și exteriorizare a unor judecăți de valoare, păreri, sentimente, atitudini, decizii etc.

Pagina de extindere, începând cu *Lectură în familie*, este preconizată pentru realizare pe parcursul săptămânii. La prezentarea manualului se va sugera utilizarea informațiilor suplimentare la pag. 93-95. Se vor urmări, selectiv și periodic, efectele discuțiilor în familie, modul de organizare a locului de lucru al elevului la domiciliu, faptul ținerii unei agende personale, fără a solicita informația din agendă. Posterele sugerate pot fi diversificate ca temă și schimbate periodic, în dependență de spațiul personal de care dispune elevul acasă.

În vederea realizării principiului învățării prin acțiune și valorificării tipului dominant de inteligență al fiecărui elev, Ghidul metodologic prezintă o serie de sugestii acționale, care pot servi la proiectarea lecției, în funcție de intenția pedagogică și specificul clasei de elevi.

I. IMPLEMENTAREA MODIFICĂRILOR OPERATE ÎN CADRUL DEZVOLTĂRII CURRICULARE (2018)

Formarea **competențelor specifice** redefinite este realizată în manualul de Educație moral-spirituală pentru clasa a II-a prin proiectarea temelor și includerea sarcinilor care vizează atingerea a trei categorii de finalități specifice disciplinei: *valori moral-spirituale; norme din sfera moral-spirituală; virtuți* (ca însușiri morale manifestate prin respectarea consecventă a valorilor, principiilor, normelor), *cu specificarea abilităților și a componentelor atitudinale predominante*.

Unitățile de competențe au fost corelate cu competențele specifice și cu unitățile de conținut, urmărind gradualitatea, complexitatea, transferabilitatea și contextualitatea competențelor.

Structurarea **conținutului** este conformă principiului modular concentric, definind conceptele lecției în baza contextelor formării Eu-lui moral al copilului: în școală, în familie, în comunitate, în raport cu sine.

Unitățile de conținut includ componente ce vizează formarea *competențelor sociale*, precum și *sensibilizarea și exprimarea culturală*. În raport cu sistemul de valori educaționale, temele proiectate vizează *valorile general-umane* (bunătatea, adevărul, onestitatea, respectul, responsabilitatea, patriotismul, credința etc.), *valorile incluziunii* (acceptarea, sprijinul reciproc, respectul, cooperarea, grija, comunicarea pozitivă), *valorile colective* (ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei).

Manualul propune **activități de învățare variate**, cu accent pe activități oportune pentru formarea valorilor, atitudinilor, modelelor de comportament, judecăților de valoare. În vederea asigurării unui proces educativ continuu și creării unui parteneriat real și eficient cu familia, manualul include, pentru fiecare temă, pagina *Discuțăm în familie*, păreri și impresiile elevilor fiind valorificate la lecția următoare. Conținutul paginii poate fi realizat atât în familie, pe parcursul săptămânii, cât și în cadrul lecției, în funcție de intenția cadrului didactic.

II. ESENȚA ȘI SCOPUL EDUCAȚIEI MORAL-SPIRITUALE

Scopul *Educației moral-spirituale (EMS)* este formarea conștiinței moral-spirituale în anii de școlaritate, adică conștientizarea sensului vieții – auto-perfecționarea propriei ființe (expresia morală) și formarea unei personalități desăvârșite (expresia spirituală).

Prin disciplina *Educație moral-spirituală* se va urmări formarea unor comportamente legate de inițierea elevilor în valorile moral-spirituale, tradițiile naționale, stabilirea relațiilor interpersonale pozitive.

În cadrul orelor de *Educație moral-spirituală* va fi promovată o pedagogie activă și participativă, axată pe asigurarea șanselor egale fiecărui copil; crearea unui mediu școlar în care fiecare elev să se simtă în siguranță; promovarea unui învățământ diferențiat; inițierea elevilor în arta unei comunicări eficiente; acceptarea diversității caracterelor și a independenței de spirit, favorizându-se colaborarea dintre toți membrii colectivului școlar.

Activitatea în baza Curriculumului *EMS* vizează proiectarea și desfășurarea procesului educațional, care are în vedere promovarea prin toate formele și dimensiunile educației a unui referențial axiologic ce include:

- **Valori general-umane:** viață, adevăr, bine, frumos, dreptate, etc.
- **Valori naționale:** țară, popor, simbolică statului (imn, stemă, drapel), conștiință națională, istorie națională, cultură națională, credință, tradiții, artă populară etc.
- **Valori curriculare** stabilite pe arii curriculare și/sau discipline: obiective, conținuturi, tehnologii etc.
- **Valori colective:** ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei etc.
- **Valori individuale,** care sunt definatorii pentru orice ființă umană: identitate, familie, prieteni, educație, preferințe, dragoste, carieră etc.

Conștiința moral-spirituală a elevilor va fi dovedită de atitudini, comportamente/competențe și cunoștințe cu privire la semnificația unor concepte și norme din sfera valorilor umane.

Reușita implementării disciplinei *Educație moral-spirituală* s-ar traduce prin: *a fi conștient, motivat și activ pentru promovarea valorilor general-umane: adevăr, bine, bunătate, pace, patriotism, credință, înțelepciune, spirit de cooperare, încredere în virtuți.* Implementarea acestor valori va contribui la stabilirea unei coerențe necesare între conținutul educației și mediul sociocultural; cunoașterea/promovarea patrimoniului cultural al poporului; formarea și dezvoltarea unor comportamente adecvate, de incluziune și adaptare socială; formarea și dezvoltarea unei atitudini

pozitive, autonome, care să armonizeze relația cu sine și cu ceilalți, cu mediul înconjurător.

Un principiu care trebuie respectat în cadrul *Educației moral-spirituale* este principiul valorificării aspectelor pozitive ale personalității elevului. Sensul acestui principiu rezultă din realitatea că fiecare personalitate dispune de o serie de însușiri pozitive de ordin fizic, intelectual, afectiv, moral. Profesorul de ***Educație moral-spirituală*** are datoria de a identifica resursele interne pozitive ale elevului și de a le valorifica pentru a determina o schimbare în comportamentul acestuia.

III. METODEDE ȘI PROCEDEE ÎN CADRUL DISCIPLINEI EDUCAȚIE MORAL-SPIRITUALĂ

În cadrul lecțiilor de **EMS** un rol deosebit îi revine dezvoltării unei metodologii centrate pe elev, utilizării strategiilor didactice centrate pe învățare, în cadrul cărora elevul este partener în învățare, aceasta realizându-se prin cooperare și prin valorificarea elementelor de ordin calitativ (valori, atitudini).

În cadrul orelor **de Educație moral-spirituală** se va urmări formarea unor comportamente relaționate de inițiere în valorile moral-spirituale, tradițiile naționale, stabilirea relațiilor interpersonale pozitive.

Metode utilizate la clasă pe parcursul orelor de EMS:

Explicația morală – cu ajutorul explicației morale dezvăluim conținutul valorilor moral-spirituale: *adevărul, sinceritatea, încrederea, onestitatea, iubirea părinților față de copii și a copiilor față de părinți, buna vecinătate etc.*

În cadrul orelor de **Educație moral-spirituală** se va pune accentul pe explicarea modului în care trebuie respectată o cerință morală, pe motivația și necesitatea îndeplinirii ei, pe formarea criteriilor obiective de apreciere a faptelor din viața elevului și a colectivului. Pentru ca explicația morală să fie eficientă, este necesar ca aceasta să fie racordată la experiența de viață a elevului.

Exemplu – se bazează pe intuirea (sau imaginarea) unor modele ce întru-chipează fapte sau acțiuni morale. Un rol deosebit îl are **exemplul personal al profesorului**, deoarece el educă nu doar prin ceea ce transmite elevilor, ci și prin întreaga lui personalitate, prin modelul pe care-l oferă în îndeplinirea datoriilor sociale și personale. De asemenea, o influență educativă îl au personajele textelor cu conținut moral, filmele, portretele personalităților istorice.

Povestirea morală – constă în relatarea, prezentarea unor întâmplări și fapte reale sau imaginare cu semnificații moral-spirituale într-un limbaj expresiv, cu scopul de a-i ajuta pe elevi să desprindă concluzii, învățăminte cu privire la valorile moral-spirituale. Pentru a interesa elevii, conținutul povestirii morale trebuie să fie viu, emoționant, prezentat într-un limbaj accesibil elevilor și ilustrat cu material intuitiv. Povestirea morală (parabola) trebuie să asigure un climat emoțional adecvat, prin folosirea de către profesor a intonației, a mimicii și a gesturilor adecvate, din care să rezulte clar atitudinea pe care o ia față de personajele povestirii.

Analiza de caz și decizia de grup: prin această metodă elevilor li se propune să analizeze un caz care relatează despre un comportament moral.

Metoda presupune trei etape succesive: alegerea și prezentarea cazului, analiza și discutarea lui, adoptarea soluției (deciziei). Identificarea soluției optime se obține treptat, în urma unui schimb reciproc de opinii și contra-ziceri. În acest mod, sunt activizate cunoștințele morale ale elevilor și se dezvoltă judecata morală.

Exemple de descriere a studiilor de caz: (5, p. 133-134)

1) Modestie/Lipsă de modestie: Radu este un elev bun la învățătură și un bun coleg. Însă îi place să se laude. Nu-i lasă pe ceilalți să-i aprecieze calitățile. De la un timp, a început să sufere, căci mulți colegi nu-l mai iau în seama. El a devenit plictisitor. Toți prietenii s-au săturat să-i mai asculte laudele de sine.

2) Ospitalitate/Lipsă de ospitalitate: Ion a venit în vizită la Doru, cel mai bun prieten al său. Chiar de la intrare, Doru l-a întrebat:

– Ce dorești? Nu vezi cât de obosit sunt? Tocmai dormeam. Doru uitase că l-a invitat chiar el pe Ion și se comporta foarte ciudat. Îl ținea de vorbă la ușă, fără să-l invite în casă.

După un timp Ion îl roagă:

– Ai putea să-mi dai și mie o cană cu apă? Nici măcar atunci Doru n-a înțeles că Ion se aștepta la o primire mai frumoasă din partea prietenului său.

3) Solidaritate: Mihaela, Cornel și Anca erau vecini de bloc. Într-o zi de primăvară, s-au hotărât să îngrijească spațiul verde din fața blocului lor. Și-au pregătit cele necesare și s-au apucat de treabă. Între timp, i-au văzut și alți copii din bloc, care li s-au alăturat. Fiind mai mulți, au terminat munca mai repede și mulțumirea că au reușit să înfrumusețeze locul a fost mai mare.

4) Milostenie/Indiferență: Ana a ieșit cu prietenele la joacă. Deodată, dintr-un tufiș s-a auzit glasul unei păsări care parcă cerea ajutor. Era o cioară rănită la o aripă. Prietenele ei au rămas indiferente, dar Anei i s-a făcut milă. A chemat în ajutor părinții și au dus împreună pasărea la veterinar.

5) Incluziune: Cristi are 8 ani. Din cauza unui tragic accident rutier, nu poate să meargă ca toți ceilalți copii și este imobilizat în căruciorul cu roțile. La școală, în pauze, joacă șah cu colegii de clasă, care i-au devenit și cei mai minunați prieteni din lume.

Lectura după imagini are ca scop recunoașterea valorilor moral-spirituale în diferite contexte de viață; aprecierea valorică a comportamentelor proprii și ale altor persoane în contextul normelor moral-spirituale, dând dovadă de atitudine critică și comunicare asertivă.

Această activitate are două componente de bază:

- Prima componentă a activității se realizează prin **observarea directă a imaginilor** pe baza analizei, sintezei și a generalizării datelor din imagine. Elevii sunt solicitați să analizeze imaginile, să le descrie, să le interpreteze și să le compare, folosind un limbaj propriu. De asemenea, cadrul didactic poate utiliza povestirea morală, metoda conversației pentru antrenarea elevilor în observarea directă a imaginilor.
- A doua componentă vizează **aprecierea valorică a faptelor unor personaje ale textelor artistice/folclorice de către elevi**. La această etapă, un rol important revine întrebărilor adresate elevilor de către cadrul didactic, care trebuie să dirijeze atenția elevilor spre perceperea elementelor semnificative ale imaginii.

Desfășurarea activității conține următoarele secvențe:

1. Introducerea în activitate – prin anunțarea subiectului lecției și prezentarea imaginilor. În această secvență, se pot folosi mai multe procedee pentru captarea și menținerea atenției elevilor.
2. Perceperea ilustrațiilor – prin analiza, descrierea, compararea și interpretarea acestora prin prezentarea concluziilor la care se ajunge.
3. Finalizarea conținutului principal al imaginilor și sinteza finală. După sinteza finală, se poate solicita elevilor să dea un titlu semnificativ pentru fiecare imagine.

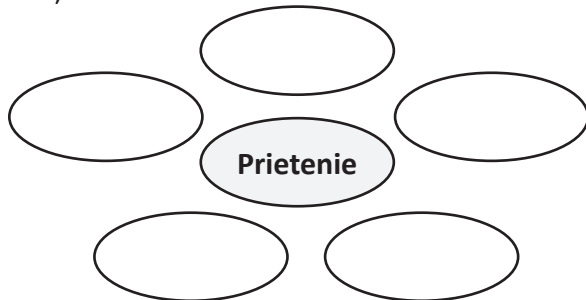
O altă modalitate de organizare a lecturii după imagini:

Profesorul prezintă elevilor 1-2 imagini în contextul subiectului lecției și le propune să le examineze și să completeze un tabel din trei rubrici:

Imaginea	Ce sugerează imaginea?	Ce idei îmi apar, ce învăț din această imagine?

Brainstorming-ul (asaltul de idei) – metodă de stimulare a creativității. La concret, asaltul de idei constă în formularea a cât mai multor idei – oricât de fanteziste ar putea părea acestea – ca răspuns la o situație enunțată, după principiul *cantitatea generează calitatea*.

Exemplu: Scrieți în centrul unei coli A4 cuvântul **Prietenie**.

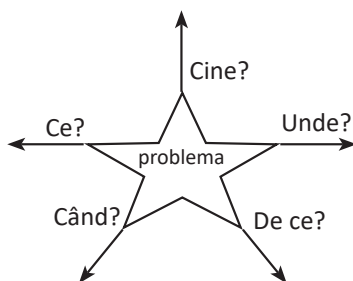

1. Întrebați elevii ce înțeleg prin cuvântul *prietenie*?
2. În petalele florii, scrieți răspunsurile elevilor.
3. După finalizarea asaltului de idei, rugați elevii să citească cuvintele asociate noțiunii de „prietenie”.
4. Profesorul va menționa calitățile pe care trebuie să le dețină elevii pentru a întreține relații de prietenie.

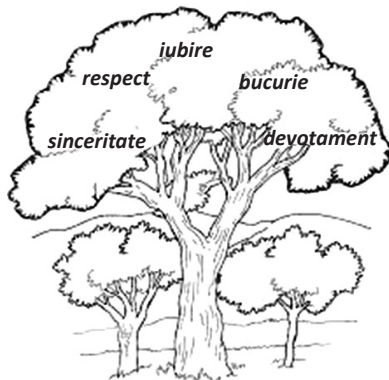
Explozia stelară – metodă de dezvoltare a creativității, asemănătoare brainstorming-ului.

Scopul este de a obține cât mai multe conexiuni între concepte. Se scrie problema a cărei soluție trebuie descoperită, apoi se formulează cât mai multe întrebări referitoare la subiect, care trebuie să înceapă cu „De ce?”, „Cum?”, „Când?”, „Cine?”, „Unde?”

În cadrul lecțiilor de **EMS**, explozia stelară se poate utiliza pentru analiza textelor literare propuse pentru lectură cu familia.

Copacul ideilor – metodă grafică, în care cuvântul-cheie este scris într-un dreptunghi, la baza paginii, în partea centrală. De la acest dreptunghi se ramifică asemeni crengilor unui copac toate cunoștințele evocate despre o anumită temă. Foiaia pe care este desenat copacul trece de la un membru la altul al grupului și fiecare elev are posibilitatea să citească ce au scris colegii săi. Această formă de activitate în grup este avantajoasă, deoarece le propune elevilor o nouă modalitate de organizare și de sistematizare a cunoștințelor.

Valori general-umane

Cvintetul – poezie de cinci versuri, care are la bază o anumită temă. Profesorul va prezenta elevilor regulile de scriere a cvintetului:

Versul 1: un substantiv (tema poeziei)

Versul 2: două adjective

Versul 3: trei verbe

Versul 4: o propoziție formată din patru cuvinte

Versul 5: un cuvânt generalizator (metaforă, asociere, sinonim) pentru cuvântul din primul vers.

Exemplu:

Prietenie

Sinceră, adevărată

Ajută, susține, încurajează

Prietenul se dobândește oferind

Cooperare.

Ciorchinele: se utilizează în special la etapa de reactualizare a structurilor învățate anterior sau la etapa de evocare, elevii fiind puși în situația de a stabili conexiuni între elementele studiate, de a se implica activ în procesul de gândire. În centru se notează conceptul de referință, apoi se trasează sateliții cu conceptele conexe și de la fiecare – ideile derivate. Realizarea ciorchinului presupune comparații, raționamente, clasificări, ierarhizări.

Exemplu:

În familie

Respectă codul bunelor maniere.

Se ajută reciproc.

Se respectă unii pe alții.

La școală

Respectă regulile clasei, ale școlii.

Se ajută reciproc.

Își țin promisiunile.

Persoană cooperantă

În comunitate

Ajută oamenii vârstnici din localitate.

Participă la acțiuni de voluntariat în comunitate: fac ordine pe terenul de joacă, pe terenul de sport etc.

Știu – Vreau să știu – Am învățat – metodă ce urmărește conștientizarea de către elevi a propriei lor activitate de cunoaștere, respectiv stimularea abilităților metacognitive și a gândirii critice.

Știu	Vreau să știu	Am învățat

Metoda cadranelor – metoda prin care se rezumă sau se sintetizează conținutul unei lecții și se urmărește implicarea elevilor în realizarea unei înțelegeri cât mai adecvate a unui conținut informațional. Spațiul de lucru se împarte în patru cadrane care conțin câte o sarcină de lucru.

Exemplu: Elevii citesc textul din manual. Ulterior, sunt solicitați să scrie în primul pătrat cuvintele-cheie, în pătratul II – emoțiile pe care le simt; în pătratul III – să stabilească corelația dintre conținutul textului și experiența de viață a elevilor; în pătratul IV – să formuleze morala textului. Activitatea poate fi realizată individual sau în grup.

I	II
III	IV

Arborele lui Sapiro: conflictul în viziunea lui Sapiro este asociat cu un arbore. Fiecare parte a lui reprezintă o componentă a conflictului:

Solul: mediul social în care izbucnește conflictul (familia, colectivul, școala)

Rădăcina: cauzele multiple ale conflictului

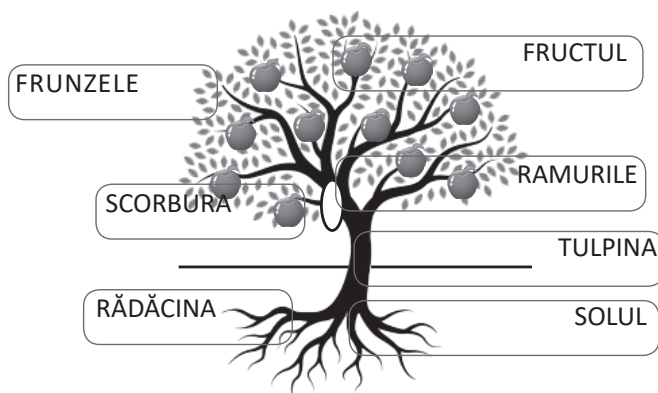
Tulpina: părțile implicate în conflict

Scorbura: problema clar definită a conflictului

Florile: emoțiile pozitive și negative ale celor implicați în conflict

Frunzele: acțiunile concrete ale celor implicați în conflict

Fructul: soluția rezolvării conflictului

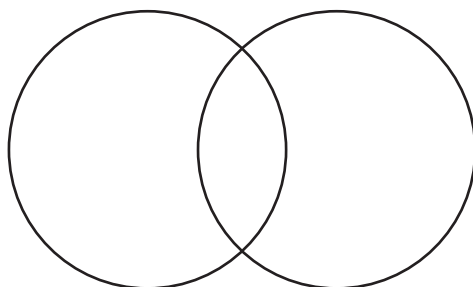

Exemplu: Prietenul tău nu poate juca fotbal. Din cauza lui, echipa de fotbal nu va ieși învingătoare. Cum vei proceda tu ?

Diagrama Venn-Euler – presupune compararea de către elevi a două elemente: idei, concepte, evenimente, obiecte. Sunt evidențiate atât elementele comune, cât și cele opuse. Se reprezintă sub forma a două cercuri care se intersectează. În primul cerc se notează elementele specifice primului obiect, în al doilea cerc – cele ale celuiilalt obiect, iar la intersecția cercurilor – elementele comune. Această metodă este folosită pentru a-i ajuta pe elevi să-și sistematizeze cunoștințele, să diferențieze informația. Astfel, cunoștințele elevilor sunt mai precise și mai durabile.

De exemplu: Completați diagrama Venn cu trăsături caracteristice relevante pentru:

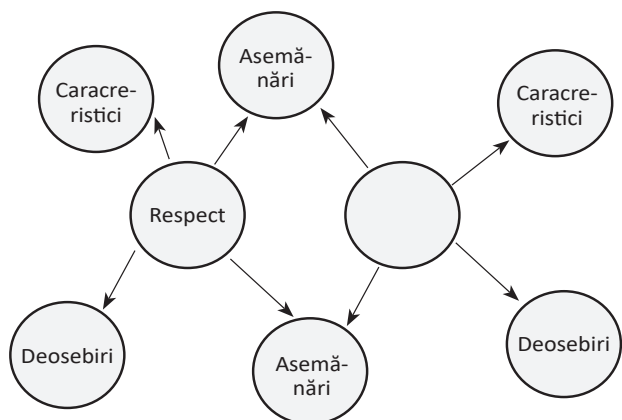
- primul cerc: tradiții în cadrul Sărbătorilor naționale;
- al doilea cerc: tradiții în cadrul sărbătorilor calendaristice, pe care le respectă familia;
- în intersecție: tradiții comune.

Graficul T – este un grafic pentru a înscrie și a compara binoame (sinceritate/falsitate, fapte demne de urmat/fapte negative etc.).

Valori materiale	Valori spirituale
Jucărie	Respect
Carte	Prietenie
Computer	Bunătate

Bula dublă – este reprezentată grafic din două cercuri mari, în care se așază câte o imagine care denumește subiectul abordat. În alte cercuri mai mici, relaționate prin linii cu cele mari, se indică asemănările, iar în cercurile exterioare se specifică caracteristicile fiecărui termen, asemănările și deosebirile.

Asocieri libere – vizează lansarea asocierilor referitoare la o idee, un termen, un fenomen.

Algoritmul utilizării:

1. Elevii primesc fișe, notând pe ele, la cererea profesorului, primele asocieri pe care le fac cu un termen dat. Numărul asocierilor nu se limitează.
2. Se analizează asocierile.

Exemplu: Elevilor li se propune să numească asocieri pentru termenii: „valoare”, „școală”, „sinceritate”, „încredere”, „buna vecinătate” etc.

Cubul valorilor – elevii sunt repartizați în 3-5 echipe egale numeric. În cadrul fiecărei echipe, un elev va fi desemnat raportor (va raporta în fața clasei produsul echipei sale), un altul va fi timer (va gestiona timpul alocat). Învățătorul va avea pregătit un cub de carton sau de plastic, pe ale cărui fețe vor fi scrise 6 trăsături morale ale eroului dintr-un text-suport (de exemplu: respect, onestitate; responsabilitate, modestie; bunăvoință, empatie etc.). Fiecare echipă va arunca cubul, pentru a primi o valoare pe care trebuie să o explice prin raportare la textul-suport. Se precizează timpul alocat activității în echipă (5 minute) și se dă startul. Elevii vor dezbate în cadrul echipelor. Când timpul expiră, se cere raportorilor să iasă în fața clasei și să prezinte oral produsul echipei. Se apreciază produsul activității fiecărei echipe și se aduc completări sau, după caz, corectări.

Panseluța – se formează echipe cărora li se repartizează câte o coală de hârtie pe care este desenată o floare cu patru petale mari. În centrul florii se scrie numele personajului dintr-un basm cunoscut. În cele patru petale, elevilor li se solicită să noteze cele mai importante/reprezentative patru trăsături morale ale personajului. Timp de lucru – 10 minute. Apoi, raportorii vor citi rezultatul obținut. Învățătorul va accentua faptul că unele trăsături apar pe foile mai multor echipe (cum ar fi: curajul, vitejia, bunătatea etc.), ceea ce denotă că personajele basmelor se înscriu într-un tipar de calități morale.

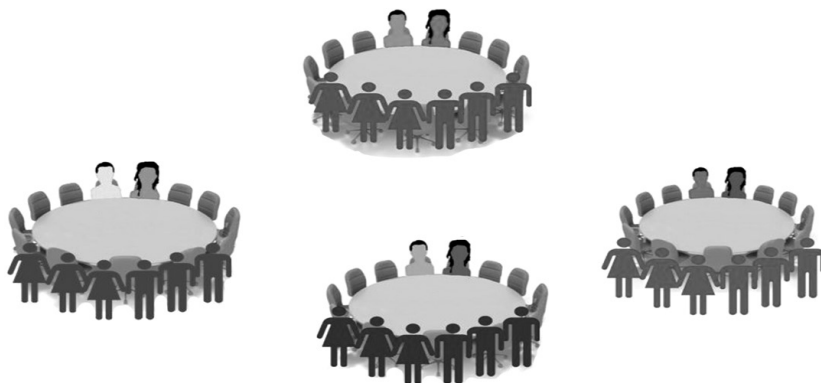
Metoda piramidei sau metoda bulgărilor de zăpadă – este o îmbinare armonioasă între activitatea individuală și cea a grupurilor de elevi. Are rol de a încorpora activitatea fiecărui elev într-un demers amplu, orientat să rezolve o problemă complexă.

Metoda presupune următoarele etape:

- **Individuală** – elevii primesc o temă pe care o rezolvă individual într-o perioadă scurtă de timp (de obicei 5 minute). Se pot formula întrebări referitoare la subiectul tratat.
- **În perechi** – se formează grupe de doi elevi care își verifică reciproc rezultatele și încearcă să răspundă la întrebările care au fost formulate în interiorul grupului.
- **În grupuri de patru elevi** – formate prin unirea perechilor în două câte două. Elevii își confruntă rezultatele, concep un nou răspuns într-o formulare la care își aduc toți contribuția, identificând concluziile cu caracter general în zonele de controversă rezultate în urma întrebărilor fiecăruia; câte un reprezentant al fiecărei grupe prezintă concluziile sale. Acestea pot fi notate pe tablă pentru a se realiza comparația între răspunsurile grupurilor. În baza lor se concep concluziile finale.

Metoda „Cafenelele discuției” – Clasa de elevi este împărțită în 4-5 grupe. Spațiul alocat fiecărui grup este decorat în forma unei cafenele (pot fi mulaje de ceai, cafea, dulciuri).

În fiecare grup este numită o persoană ce va fi gazda cafenelei. Ea are ca suport informația la subiect. Membrii grupului ascultă informația expusă de către gazdă, o discută, apoi, prin rotație, se duc la grupul următor. Se deplasează doar membrii, gazda rămâne pe loc. Ea are rolul de a povesti celorlalte persoane informația deja studiată și discutată cu membrii primului grup. Astfel, patru informații pregătite la un subiect sunt prezentate de către patru elevi, profesorul este moderatorul care se implică numai în caz de necesitate. La final, cadrul didactic poate completa subiectul abordat cu o nouă informație. Metoda „Cafenelele discuției” are scopul de a motiva elevii să studieze individual și să colaboreze cu colegii de clasă.

Metoda „Gândește – Perechi – Prezintă” – Fiecare pereche primește câte o coală de hârtie și cariocă. Elevilor li se propune să lucreze în grup pentru a desena conturul mâinii proprii. Ulterior, pe desen, elevii vor scrie cuvinte/propoziții despre sprijinul acordat colegilor de clasă, membrilor familiei, oamenilor din comunitate. După finalizare, la tablă vor fi expuse desenele realizate de către elevi. Apoi, se discută calitățile umane de care dau dovadă oamenii în situațiile în care acordă sprijin.

Harta textului – Elevii primesc sarcini pentru a completa un tabel, selectând cuvintele-care redau calitățile personajelor din text: bunătate, toleranță, respect, cooperare etc.

Pălăriile gânditoare – metodă interactivă, de gândire critică, ce presupune interpretarea rolurilor de către elevii care își aleg una dintre cele șase pălării: simple simboluri, de culori diferite, cărora le corespund semnificații și diverse modalități de interpretare. Elevii se împart în șase grupuri – pentru șase pălării. Ei pot juca și câte șase într-un singur grup. Împărțirea elevilor depinde de materialul studiat.

Pălăria albă → **informează**

Cei ce poartă pălăria albă trebuie să ofere informații și imagini atunci când acestea li se cer. Ei nu interpretează și nu-și expun opiniile, ci doar informează (povestesc pe scurt textul). Cei care poartă pălăria albă trebuie să înceapă cu „*Faptele sunt următoarele...*”

Pălăria roșie → **spune ce simte despre...**

Purtând pălăria roșie, gânditorul poate spune astfel: „*Așa simt eu în legătură cu...*”

Această pălărie legitimează **emoțiile și sentimentele** ca parte integrantă a gândirii. Ea face posibilă vizualizarea și exprimarea lor. Pălăria roșie permite gânditorului să exploreze sentimentele celorlalți participanți la discuție, întrebându-i care este părerea lor „din perspectiva pălăriei roșii”, adică din punct de vedere emoțional și afectiv.

Pălăria galbenă → **aduce beneficii creativ**

Este simbolul gândirii pozitive și constructive, al optimismului. Se concentrează asupra aprecierilor pozitive, așa cum pentru pălăria neagră sunt specifice cele negative. Exprimă speranța; are în vedere beneficiile, valoarea informațiilor și a faptelor date.

Gânditorul pălăriei galbene luptă pentru a găsi suporturi logice și practice pentru aceste beneficii și valori, oferă sugestii, propuneri concrete și clare. Se cere un efort de gândire mai mare, pentru că beneficiile nu sunt sesizate întotdeauna rapid și trebuie căutate.

Pălăria neagră → identifică greșelile

Este pălăria avertisment, concentrată în special pe aprecierea negativă a lucrurilor. Gânditorul pălăriei negre punctează ce este negativ, incorect și care sunt erorile. Explică ce nu se potrivește și de ce ceva nu funcționează; care sunt riscurile, pericolele, greșelile demersurilor propuse. Nu este o argumentare, ci o încercare obiectivă de a evidenția elementele negative.

Se pot folosi formulări negative, de genul: „*Dar dacă nu se potrivește cu...*” „*Nu numai că nu funcționează, dar nici nu...*”. Gânditorul nu exprimă sentimente negative, acestea aparținând pălăriei roșii, după cum aprecierile pozitive sunt lăsate pălăriei galbene. În cazul unor idei noi, pălăria galbenă trebuie folosită înaintea pălăriei negre.

Pălăria verde → generează ideile noi – efortul

Simbolizează gândirea creativă. Verdele exprimă fertilitate, renaștere, valoarea semințelor. Căutarea alternativelor este aspectul fundamental al gânditorului pălăriei verzi. Este folosită pentru a ajunge la noi concepte și noi percepții, noi variante, noi posibilități. Solicită un efort de creație.

Pălăria albastră → clarifică

Este pălăria responsabilă de controlul demersurilor desfășurate. Pălăria albastră este dirijorul orchestrei și cere ajutorul celorlalte pălării.

Gânditorul pălăriei albastre:

- definește problema și repartizează întrebările, reconcentrează informațiile pe parcursul activității și formulează ideile principale și concluziile la sfârșit;
- monitorizează jocul și are în vedere respectarea regulilor;
- rezolvă conflictele și insistă pe construirea demersului gândirii;
- intervine arareori, în special, la sfârșit;
- poate să atragă atenția celorlalte pălării, dar prin simple interjecții;
- chiar dacă are rolul de conducător, orice altă pălărie îi poate oferi niște sugestii, recomandări.

Pălăriile gânditoare pot fi purtate pe rând de către participanți sau toți subiecții antrenați în discuție pot fi sub aceeași pălărie în același timp. Astfel, se pot folosi formule de genul: „*Hai să încercăm și pălăria verde. Căutăm idei noi.*” sau „*Să lăsăm pălăria neagră, s-o probăm pe cea galbenă.*” Cel care nu este încântat de subiectul abordat nu face niciun efort ca să găsească elemente pentru dezvoltarea acestuia. Utilizând tehnica *pălăriilor gânditoare*, gânditorul nu este constrâns să aibă doar o singură perspectivă, ci, dimpotrivă, este provocat să-și schimbe pălăriile, facilitându-se astfel posibilitatea de exprimare.

Aplicație practică:

Purtătorii celor șase pălării trebuie să-și asume în totalitate rolul personajelor, să gândească din perspectiva pălăriei pe care o poartă. Pălăria poate fi purtată individual, dar și de către o echipă/un grup de copii. Inițial se prezintă cazul ce urmează a fi discutat și se repartizează elevilor pălăriile gânditoare.

- **PĂLĂRIA ALBĂ:** informează (povestește pe scurt textul). Cei care poartă pălăria albă trebuie să înceapă cu: „*Faptele sunt următoarele...*”;
- **PĂLĂRIA ROȘIE:** spune ce simte despre... (Ce ți-a plăcut mai mult în text?). Enunțurile celor care poartă pălăria roșie se axează pe sentimente: „*Sentimentul meu este...*” sau „*(Nu) îmi place că...*”;
- **PĂLĂRIA NEAGRĂ:** identifică greșelile (critică faptele negative). Pălăria neagră poate începe cu: „*Nu e bine pentru că...*” sau „*Ne expunem la un mare risc...*”;
- **PĂLĂRIA VERDE:** generează idei noi, este creativă (imaginează, propune soluții). Cei care poartă pălăria verde se gândesc și la posibile alternative: „*Ce-ar fi dacă...*”;
- **PĂLĂRIA GALBENĂ:** aduce beneficiu creativ, este optimistă (propune un alt final pentru poveste). Cei care poartă pălărie galbenă insistă pe: „*Beneficiile sunt următoarele...*”;
- **PĂLĂRIA ALBASTRĂ:** clarifică (caracterizează personajul în concordanță cu normele morale, adresează întrebări colegilor pentru a clarifica conținutul textului). Cei cu pălăria albastră încearcă să rezume: „*Care e următorul pas...*” sau „*Să rezumăm...*”.

Învățarea experiențială – presupune transformarea unei experiențe la care participă elevii într-un proces de învățare. Profesorul îi provoacă pe elevi să se implice în activitate, apoi dirijează prin întrebări procesul de conștientizare, de analizare, de generalizare și de aplicare a celor învățate de către elevi în viața de zi cu zi.

Învățarea experiențială poate lua o multitudine de forme, incluzând jocuri, precum și cele de rol, studii de caz, simulări, prezentări și diverse tipuri de activități în grup.

Întrebări posibile pentru analiza/explorarea textului:

Analiza: Ce?, Ce s-a întâmplat?, Ce a spus?, Ce a făcut fiecare personaj?

Interpretare: De ce?, Cum?, De ce se comportau astfel?, Cum interpretați?, Cum ați fi procedat voi în situații similare?, Care este morala textului?, Ce ai învățat din experiența trăită?

Aplicare: Ce am învățat din această povestire?, Ce ai face tu în această situație?, Ai avut experiențe similare în viața ta?, Asupra căror valori transmise de această poveste mai avem de lucrat?, Cum ai pune în viața de zi cu zi ce ai învățat? (10, p. 140-141)

Exemplu:

„Precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți-le și voi asemenea”

La cuvintele acestea, afișate pe un panou, se uitau de pe trotuarul de jos un băiat și bunicul său. Oamenii din întreaga lume numesc asta **Regula de Aur**.

– Ce înseamnă asta? ceru lămuriri băiatul. Și de ce e de aur?

– Înseamnă că trebuie să-i tratezi pe oameni în același mod în care ai vrea și tu să fii tratat. E de aur, pentru că e foarte valoroasă și e un principiu de viață atât de simplu, încât iese în evidență ca strălucirea aurului.

Bunicul îl duse pe băiat la un alt panou, situat un pic mai încolo, pe același trotuar.

– Unii oameni formulează regula de aur în alt mod:

CUM NU VOIȚI SĂ VĂ FACĂ VOUĂ OAMENII, NU LE FACEȚI NICI VOI LOR!

– E o regulă foarte bună, oricum a-i spune-o.

– Dar cui se adresează? întrebă băiatul.

– Ție, mie. Oricine poate respecta **Regula de Aur**.

– O regulă care e la fel atât pentru copiii, cât și pentru adulți?

– Exact la fel.

– Nu sunt prea multe reguli de astea.

– Nu prea sunt, așa-i.

– Și e valabilă pentru oamenii de pretutindeni?

– Întocmai.

(Ilene Cooper, Gabi Swiatkowska)

IV. JOCUL DIDACTIC

Utilizarea jocurilor didactice în cadrul orelor de **EMS** are o mare importanță, deoarece vizează cultivarea creativității, a încrederii în forțele proprii, precum și a spiritului de răspundere, de colaborare și de ajutor reciproc. Jocurile constituie o strategie complexă de promovare și de cultivare a valorilor moral-spirituale. Prin elementele jocului modelăm trăsăturile pozitive ale personalității: bunătatea, onestitatea, responsabilitatea, voința, respectul față de alte persoane.

4.1. Jocuri de autocunoaștere

Jocul de rol	Este o metodă care constă în desfășurarea unei discuții pornind de la o situație concretă. Subiectul „de jucat” trebuie să fie familiar elevilor și extras din viața lor curentă. Se solicită elevilor din clasă să joace anumite roluri, indicate de către cadrul didactic. Trebuie de menționat că scenariul va fi spontan și nu premeditat, creând premisele unei exprimări sincere, deschise, specifice copiilor, cu privire la problema discutată. Jocul propriu-zis nu trebuie să dureze mai mult de cinci sau zece minute, după care vor urma intervențiile și comentariile spectatorilor.
Colajul Virtuțile mele	Fiecare dintre noi poate face ceva deosebit. Ce puteți face cel mai bine? Decupați din reviste și ziare imagini potrivite care caracterizează/ilustrează meritele fiecăruia dintre voi și elaborați din ele un colaj. Desenele primite vor fi fixate sau expuse pe peretele sălii de clasă, pentru a permite cunoașterea mai bună a elevilor.
Să ne cunoaștem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Încurajați elevii să se gândească la o listă de calități personale, care îl fac deosebit pe fiecare elev. Solicitați elevilor să mediteze asupra următoarelor întrebări:<ul style="list-style-type: none"> • Gândește-te la tine... • Evaluează-ți calitățile umane pe care le posezi? (de exemplu: prietenos, respectuos, cooperant etc.) • Care sunt interesele tale? 2. Elaborati o listă cu gânduri/idei pozitive la care puteți visa. De exemplu:<ul style="list-style-type: none"> • Sunt binevoitor 3. Adresați elevilor întrebări referitor la ce pot face ei cel mai bine? De exemplu: Eu pot cânta. Eu pot juca fotbal. Numiți calitățile personale care vă fac deosebit. Meditați cum pot fi utilizate aceste calități.

Valorile mele	Completează enunțurile. Pentru colegii mei de clasă este important să fiu _____ În timpul liber îmi place să _____ Mă simt fericit/ă când _____ Mă simt norocos/norocoasă când _____ Mă simt trist/ă când _____ Disciplina preferată _____
Portretul meu	Oamenii de care îmi pasă cel mai mult sunt ..... Mă simt mândru de mine pentru că ..... Oamenii pe care îi admir cel mai mult sunt ..... Îmi place să ..... Îmi doresc să ..... Unul dintre cele mai bune lucruri făcute de mine este ..... Mi-ar plăcea să devin ..... Prefer să ....., decât să ..... Îmi propun să ..... Știu că pot să .....
Oamenii cu același nume cu mine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fiecare participant va primi chipul unei păpuși de hârtie. Profesorul va cere elevilor să-și imagineze că păpușa de hârtie este o versiune mică a chipului lor. 2. Copiii vor avea sarcina să deseneze fața păpușii, să confecționeze haine pentru aceasta, utilizând materialele indicate. 3. Elevii vor fixa păpușa pe un suport. 4. Copiii vor forma grupuri a câte 3. În cadrul grupului, fiecare se va prezenta pe sine. 5. După aceasta copiii vor forma un cerc. Fiind dispuși în cerc, copiii se vor prezenta pe sine răspunzând: <ul style="list-style-type: none"> • Cred că numele meu semnifică... Oameni cu același nume ca mine... • Oameni cu același prenume ca mine... • Ceea ce prefer eu este... • Mi-ar plăcea să fiu... • Jocul meu preferat este...

4.2. Jocuri axate pe promovarea valorilor colective ale grupului de apartenență

<p>Imaginea clasei</p>	<p>1. Profesorul va solicita elevilor să deseneze floarea preferată. 2. În mijlocul florii, elevii vor lipi propria fotografie. 3. Florile vor fi adunate pentru a forma un buchet. 4. Buchetul va fi lipit pe un afiș în clasă.</p> <p>Învățătorul va menționa că, prin această activitate, elevii au elaborat o imagine a clasei lor.</p> <p>Notă: În funcție de timpul avut la dispoziție și de materialele disponibile, această activitate poate fi adaptată în mai multe moduri, de exemplu: elevii pot desena, tăia și decora ei înșiși florile sau li se dau flori deja decupate, pe care să le decoreze. Profesorul poate pregăti centrul florii, elevii urmând să creeze petalele. Fotografiiile sunt decupate astfel încât să se încadreze în centrul florii.</p>
<p>Ce ai aflat despre colegul tău?</p>	<p>Elevii se organizează în perechi, doi câte doi. Profesorul solicită ca fiecare elev să povestească pe scurt colegului cu care face pereche o întâmplare din viața sa, în care a încercat să facă un lucru bun pentru ceilalți. După 10-15 minute acordate pentru povestire, fiecare elev va prezenta 2-3 calități ale colegului pereche, sintetizate în baza povestirii, ca răspuns la întrebarea: <i>Ce ai aflat despre colegul tău din ceea ce a povestit? Cum este el?</i></p> <p>(Monica Opriș, Dorin Opriș, Irina Horga, Ghid pentru profesori, București, 2013)</p>
<p>Nu sunt singur pe lume</p>	<p>Profesorul solicită elevilor să aducă un set de fotografii în care apar alături de persoane importante din viața lor. Jocul constă în prezentarea de către elevi a persoanelor importante din viața lor, pe baza fotografiilor proprii. Această prezentare se poate organiza având drept reper unele desene realizate de către elevi sau pregătite de către profesor, în funcție de locul în care se întâlnesc: acasă, la școală, în comunitate etc. Prezentarea va conține răspunsurile la întrebările: <i>De ce sunt importante aceste persoane pentru voi? Cum vă ajută? Voi cum îi/le ajutați?</i></p> <p>(Monica Opriș, Dorin Opriș, Irina Horga, Ghid pentru profesori, București, 2013)</p>
<p>Povestirea unei întâmplări fericite din viața elevilor</p>	<p>Profesorul le cere elevilor să povestească o întâmplare fericită din viața lor. Povestirile vor fi urmate de întrebări: <i>Ați mai povestit această întâmplare și altor persoane? De ce este important să povestim evenimentele frumoase care ni se întâmplă? Știați că există unii oameni, care scriu în fiecare zi într-un jurnal lucrurile și momentele importante care li s-au întâmplat?</i></p> <p>(Monica Opriș, Dorin Opriș, Irina Horga, Ghid pentru profesori, București, 2013)</p>

Aliniere în ordinea zilei de naștere	Fără să vorbiți, aliniați-vă în funcție de ziua și luna voastră de naștere. Grupul este lăsat să se descurce singur și să folosească comunicarea nonverbală pentru stabilirea ordinii de aliniere.
Cadou imaginar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fiecare elev trebuie să se gândească la o trăsătură deosebită a colegului său și la un cadou imaginar pe care ar putea să-l ofere. 2. Fiecare elev va oferi un cadou imaginar și va adresa un compliment colegului său. 3. Elevii vor recunoaște trăsăturile pe care le posedă prin primirea cadoului imaginar de la colegul lor. 4. Elevul care va oferi cadoul va spune: „Îți ofer acest cadou (de exemplu un bilet la teatru), deoarece ești înțeleghător, onest, prietenos, cumpătat, binevoitor etc.” 5. Profesorul va face generalizări asupra faptului cum s-au comportat elevii când au primit cadoul și complimentul.
De ce credeți că inimile au culori diferite?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Copiii sunt grupați în cerc. În mijlocul cercului, pe podea, sunt amplasate inimi de hârtie de diferite culori. Fiecare inimă are scris pe ea numele unui copil din clasă și este legată cu un fir de ață. În mijlocul cercului este și o inimă pentru profesor, cu numele lui/al ei. 2. Învățătorul va încuraja copiii să ia parte la conversație. Fiecare copil va lua inima cu numele altui copil scris pe ea. Învățătorul va adresa copiilor următoarele întrebări: <ul style="list-style-type: none"> • Ce-mi place la acest copil? • Ce-am făcut deja pentru ea/el? • Ce mi-ar lipsi dacă n-ar fi cu noi aici? • Alte întrebări care mai pot fi incluse: ce-ar putea spune o altă persoană despre acest copil, de exemplu, un profesor, un bărbat sau o femeie, el însuși/ea însăși, un prieten, altcineva din clasă, școală sau comunitate? 3. Fiecare copil vorbește despre colegul său și-i aduce inima cu numele acestuia/ al acesteia. 4. Fiecare copil își păstrează inimioara primită, pe care o va purta pe durata lecției. 5. Învățătorul va adresa următoarea întrebare: „De ce credeți că inimile au culori diferite și nu doar una singură?”
Linia vieții	<ol style="list-style-type: none"> 1. Învățătorul prezintă imaginea unui râu. Sunt descrise însușirile râului: adânc, îngust, lat etc. 2. Râul este comparat cu viața omului: în viață avem momente plăcute și mai puțin plăcute. 3. Pe coli de hârtie A4, elevii vor scrie momentele fericite și mai puțin fericite din viața lor folosind râul ca metaforă. 4. Elevii vor face schimb de desene. 5. Elevii vor fi întrebați ce au învățat în cadrul jocului. 6. Profesorul va accentua că, în situații dificile, putem apela la ajutorul prietenilor, oamenilor apropiați.

Joc: Asemănări și deosebiri

Profesorul va solicita elevilor să completeze următorul tabel:

Categoria	Asemănări	Deosebiri
Membru al familiei	Cele trei asemănări dintre mine și membrii familiei mele sunt: 1. 2. 3.	Cele trei deosebiri dintre mine și membrii familiei mele sunt: 1. 2. 3.
Prieteni	Cele trei asemănări dintre mine și prietenii mei sunt: 1. 2. 3.	Cele trei deosebiri dintre mine și prietenii mei sunt: 1. 2. 3.
Oameni din alte țări	Cele trei asemănări între mine și oamenii din alte țări sunt: 1. 2. 3.	Cele trei deosebiri între mine și oamenii din alte țări sunt: 1. 2. 3.

4.3. Jocuri pentru promovarea valorilor general-umane și a valorilor incluziunii

Ce este important în viață?	Fiecare elev enumără trei valori (calități etc.) pe care le consideră cele mai importante. Profesorul le clasifică în două categorii: valori materiale/valori spirituale. Profesorul le vorbește elevilor despre schimbările care pot interveni în viață, care ne ajută să înțelegem că valorile materiale se pot pierde, dar cele spirituale sunt veșnice. (Monica Oprea, Dorin Oprea, Irina Horga, Ghid pentru profesori, București, 2013)
Săculețul personajelor	Această metodă are drept scop caracterizarea personajelor, prin prisma anumitor calități umane, extrase la întâmplare din <i>Săculețul personajelor</i> . Etapile jocului: 1) Se alege un personaj care va fi caracterizat. 2) Pe bilețele vor fi scrise diferite calități umane care caracterizează personajul respectiv. 3) Fiecare elev va extrage câte un bilețel și pe parcursul a 2 minute va demonstra că aceste calități umane corespund personajului indicat. 4) După finalizarea activității, se completează un tabel sau o figură în formă grafică, sintetizând portretul moral al personajului.

<p>Cum să comunicăm pentru a fi ascultați, auziți, acceptați ?</p>	<p>Exprimați-vă emoțiile fără cuvinte.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formați două echipe: <i>actori și spectatori</i>. 2. Improvizați împreună cu colegii următoarele situații: <ul style="list-style-type: none"> • Vă îndreptați undeva și la un moment dat înțelegeți că ați luat un lucru oarecare. • Doriți să întrebați ceva, dar nu puteți vorbi. • Doriți să telefonați, dar constatați că nu aveți minute la telefonul mobil. • Pe trotuar întâlniți o persoană cu dizabilitate de vedere, care dorește să treacă strada. Îi oferiți ajutorul vostru ca să o traverseze în siguranță. 3. A fost ușor sau dificil de înscenat? 4. Enumerați greutățile cu care v-ați confruntat. 5. Propuneți două schimbări ce pot fi făcute în clasă, școală, comunitate pentru a îmbunătăți viața copiilor/persoanelor cu dizabilități din școală/satul natal.
<p>Soluționarea pașnică a problemelor</p>	<p>Continuați lista regulilor care vor permite soluționarea pașnică a unor probleme. De exemplu: Eu nu am dreptul să ridic vocea...</p>
<p>Ecuția emoțională</p>	<p>Elaborați ecuația emoțională, utilizând diferite valori, calități morale, conform următorului model: Elaborați o povestire în baza acestei ecuații. Exemplu: ecuație emoțională.</p> <div style="text-align: center;"> <p>The diagram shows an emotional equation. On the left, a circle contains the text 'Stăpânărea de sine'. To its right is a plus sign '+'. Next is another circle containing 'Voință'. To its right is an equals sign '='. Finally, on the far right, a circle contains 'Răbdare'.</p> </div>

4.4. Dezvoltarea inteligențelor multiple la orele de Educație moral-spirituală

Aplicarea „Teoriei inteligențelor multiple” în cadrul lecțiilor de *Educație moral-spirituală* va asigura transferul unui sistem de valori de la o disciplină la alta, transformarea valorilor în modele atitudinale și comportamentale.

Pentru fiecare tip de inteligențe, se propun metodele de mai jos.

- Pentru copiii cu **inteligență lingvistică**, sunt binevenite tehnicile: exerciții de comunicare dialogată în baza imaginilor, povestirea unor întâmplări personale ale copiilor, utilizând cuvintele-cheie, studiul de caz, asaltul de idei etc.
- Pentru copiii cu **inteligență logico-matematică**, propunem completarea enunțurilor, restabilirea ordinii cuvintelor în propoziție, problematizarea, studiul de caz etc.
- Pentru copiii cu **inteligență muzicală**, pot fi aplicate tehnicile: interpretarea cântecelor, colindelor etc.
- Pentru copiii cu **inteligență spațial-vizuală**, pot fi aplicate tehnicile: redarea prin desen a personajelor din poveste, desenarea ilustratelor pentru ființele dragi etc.
- Pentru copiii cu **inteligență naturalistă**, se propun exerciții de observare a mediului înconjurător.
- Pentru copiii cu **inteligență corporal-chinestezică**, se aplică exerciții de simulare a unor norme de comportare civilizată, alcătuirea dialogului în baza unei situații etc.
- Pentru copiii cu **inteligență interpersonală**, pot fi aplicate tehnicile: caracterizarea personajelor în raport cu faptele săvârșite, comentarea comportamentelor și stabilirea trăsăturilor de caracter, deducerea învătăturii poveștii, comentarea proverbelor etc.
- Pentru copiii cu **inteligență intrapersonală**, sunt utile tehnicile: alcătuirea și comunicarea unor detalii diferite de textul poveștilor: alte încercări trăite de personaj, alt sfârșit al poveștii, prezentarea unor situații motivate reale/imaginare, de genul: „Aș vrea să fiu..., pentru că...” etc.

Pentru eficiența maximă a acestei metode, elevilor li se va prezenta clar modul de desfășurare a activității:

1. Anunțarea temei
2. Repartizarea elevilor în cinci-opt grupe tematice, conform aptitudinilor lor
3. Explicarea sarcinilor de lucru și a finalităților urmărite de către profesor
4. Rezolvarea sarcinilor de lucru
5. Prezentarea temei din perspectiva celor cinci-opt tipuri de abordare
6. Sintetizarea informațiilor rezultate

Exemplu:

Subiectul: Sărbătorile de iarnă

Subcompetențe:

- Descrierea în cuvinte proprii a sărbătorilor calendaristice din comunitate

1. Inteligența verbal-lingvistică

Se citește textul:

Sărbătorile de iarnă încep cu sărbătoarea Sfântului Nicolae (6 decembrie), considerat ocrotitorul săracilor. El este cel care, transformat în „Moș Nicolae”, aduce daruri copiilor. Aceștia își pregătesc de cu seară ghetuțele în care Moșul va pune darurile. Pentru cei care nu au fost cuminți, Moșul va aduce o „nuielușă”, care și ea, peste timp, a căpătat statut de jucărie.

Legenda spune că a fost odată ca niciodată un băiețel pe nume Nicolae. Încă de mic, Nicolae s-a remarcat prin credința, bunătatea și dragostea pentru semenii săi, în special pentru copii, înfăptuind multe lucruri extraordinare, adevărate miracole.

Povestea lui Moș Nicolae spune că, la vârsta adolescenței, Nicolae a moștenit o avere foarte mare, însă nu știa ce să facă cu ea. Fiind o persoană foarte milostivă, dorința lui cea mai mare a fost să îi ajute pe cei mai puțin norocoși ca el, așa că a încercat să transforme visurile acestora în realitate.

Deși Nicolae știa foarte bine că locuitorii orașului său au mare nevoie de ajutor, era conștient de faptul că aceștia sunt foarte mândri și nu ar accepta în ruptul capului ajutorul său, așa că s-a hotărât să-și ajute prietenii în secret.

În fiecare noapte, Nicolae se deghiza și livra oamenilor din sat mâncare, haine și bani. Dintre toți cei pe care i-a ajutat, Nicolae s-a apropiat de o familie anume. În această familie, foarte săracă, erau trei surori. Tatăl fetelor era foarte trist pentru că, din lipsa banilor, nu își permitea să își mărite toate trei fete.

Dorind din tot sufletul să ajute această familie, în apropierea nunții fiicei celei mai mari, Nicolae a lăsat la ușa tatălui un săculeț cu bănuți de aur. Așa cum era de așteptat, familia a fost în culmea fericirii când a descoperit săculețul la ușă.

Când a venit vremea să se mărite cea de-a doua fiică, Nicolae a aruncat un săculeț cu bănuți de aur pe coșul casei în care locuia familia nevoiașă. Toată lumea a fost extrem de bucuroasă și cu toții ar fi vrut să-i mulțumească persoanei care i-a ajutat atât de mult, însă nu aveau idee cine ar putea fi...

Cum nunta celei de-a treia fiice se apropia, tatăl s-a hotărât să stea de pază, pentru a descoperi cine este îngerul lor păzitor, care i-a scos din necaz și a adus atâta fericire în familia lor. De data aceasta, Nicolae a aruncat

săculețul cu bănuți pe fereastra deschisă. Auzind săculețul cu galbeni căzând pe podea, tatăl l-a urmărit pe Nicolae și i-a ieșit în cale.

Nicolae a fost foarte jenat și l-a rugat pe tatăl fetelor să nu spună celorlalți că el e persoana care îi ajută cu tot ce au nevoie. Tatăl a promis să păstreze secretul, însă a fost atât de impresionat de gestul lui Nicolae încât, oricât a încercat, nu și-a respectat promisiunea și a dezvăluit secretul. Așa că, în scurt timp, toți locuitorii orașului știau că Nicolae e responsabil de toate minunile care s-au întâmplat în orașul lor.

Legenda lui Moș Nicolae spune că, de atunci, în fiecare an, în noaptea de 5 spre 6 decembrie, Nicolae îi recompensează pe toți copiii care au fost cuminți de-a lungul întregului an, lăsându-le în ghetuțe daruri. Nicolae este în continuare amintit pentru bunătatea, generozitatea și dragostea lui nemărginită pentru copii. În onoarea sa, în decembrie, de Sfântul Nicolae (6 decembrie), în multe țări din întreaga lume se oferă copiilor pungi cu cadouri.

Urmează cea mai importantă sărbătoare creștină a iernii, **Crăciunul (Nașterea Domnului)**, care se sărbătorește la 25 decembrie (7 ianuarie).

Sensul sărbătorii constă în bucuria și buna înțelegere dintre oameni, în pacea pe pământ. În dimineața acestei zile, cete de copii umblă din casă în casă cu **Colindul**.

Sărbătorile de iarnă continuă cu marcarea Anul Nou. În noaptea din 31 decembrie spre 1 ianuarie se sărbătorește Revelionul. Pomul sau bradul împodobit este un simbol al acestor sărbători. Bradul este un simbol vechi, semn al puterii, simbol al frumuseții și al voiniciei și apare în expresiile: „Frumos ca bradul”, „Înalt ca bradul”.

Așa cum Crăciunului îi sunt specifice colindele, Anul Nou este marcat de „**urări**”, care conțin mai multe ritualuri populare: *Plugușorul*, *Sorcova*.

Există un șir de obiceiuri și tradiții de Anul Nou. *Plugușorul* sau *Hăitura* este un obicei străvechi, practicat în ajunul Anului Nou. Cu *Plugușorul* merg copiii, în temei băieții de 6-14 ani, grupându-se a câte 2-8 persoane. De obicei, ei întrebă la fereastră: „Primiți urătorii?”, iar gazdele răspund: „Primim!”. Declamarea textului e însoțită de sunete de clopoței, de pocnete de bice, de sunete de „buhai”, de strigăte în cor: „Hăi, hăi!, imitând îndemnarea boilor la arat.

Plugușorul

Aho, Aho!

Mâine anul se-nnoiește,

Plugușorul se pornește

Și începe a brăzda,

Pe la care a ura.

– Ian mai îndemnați, măi!
– Hăi, hăi!
Iarna-i grea, omătul – mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug
Pentru brazda de sub plug.
Plugușor cu patru boi,
Plugușor mânat de noi.
– Mai îndemnați, măi!
– Hăi, hăi!

În prima zi a Anului Nou existau anumite interdicții: nu era voie să dormi, altfel se spunea că vei dormi pe tot parcursul anului; nu se dădeau bani cu împrumut, ca nu cumva să ajungi să duci lipsă de ei; nu era bine să te îmbolnăvești, căci riscai să fii bolnav un an de zile.

Din cele mai vechi timpuri, în dimineața primei zile a anului se practica două obiceiuri: *Semănatul* și *Sorcova*. Datina *Cu semănatul* ori *De-a semănatul* simbolizează procesul de semănare a pământului. Băieții de 6-12 ani (uneori și fetele de această vârstă), câte unul, dar de cele mai multe ori în grupuri a câte două, trei sau patru persoane, imită semănatul plugarilor – aruncă (prin casă și prin ocolul vitelor) diferite boabe (grâu, secară, orz, ovăz, porumb, floarea soarelui, mălai, mazăre etc.), dorind gazdelor roadă bogată, vite bune, sănătate și fericire. Copiii îi seamănă, în primul rând, pe părinții lor, apoi se duc pe la vecini, rude, prieteni și pe la alte case. Această datină cu caracter specific agrar se păstrează și astăzi în localitățile republicii, bucurându-ne sufletul cu urarea:

*Să trăiți,
Să-nfloriți
Ca merii,
Ca perii
În mijlocul verii!
La anul și la mulți ani!*

Cu *Sorcova* umblă în dimineața zilei de Anul Nou numai copiii de 5-13 ani (pe alocuri mai mult fetele decât băieții), în grupuri, dar și câte unul. *Sorcova* este o ramură înmugurită sau înflorită a unui pom fructifer, alteori – o vargă, împodobită cu flori artificiale sau cu panglici de diferite culori. Copiii pornesc cu *Sorcova* înainte de a se lumina de zi. Întâi îi „sorcovesc” pe cei în vârstă din casă, după aceea pornesc pe la vecini, rude, prieteni. Unii copii îi „sorcovesc” și pe vârstnicii întâlniți în stradă, fie cunoscuți, fie necunoscuți. Ca și la *Semănat*, cu *Sorcova* se umblă până la amiază.

Lovind ușurel, ritmic cu „sorcova” peste umărul celor felicitați, copiii le doresc belșug, sănătate, noroc:

Sorcova veselă.
Peste vară, primăvară.
Să trăiți, să-nfloriți
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir de trandafir!
Tare ca fierul,
lute ca oțelul,
Tare ca piatra,
lute ca săgeata!
La anul și la mulți ani!

2. Inteligența logico-matematică

Se propune ascultarea unui text despre iarnă, citit de către învățător.

„Demult zăpada nu avea culoare. Era doar rece. Astfel, a plecat în lume să caute o culoare. A cerut ajutorul florilor. Însă nici trandafirul, nici brândușa, nici vioreaua nu au ajutat-o.

Sarcini de lucru – răspundeți la întrebările:

- Câte flori a vizitat?
- Câte flori mai are de vizitat?
- Cine credeți că o va ajuta?”

3. Inteligența muzical-ritmică

Interpretați colindele:

Moș Crăciun

Moș Crăciun cu plete dalbe
A sosit de prin nămeți
Și aduce daruri multe
La fetițe și băieți.
Moș Crăciun, Moș Crăciun.

Din bătrâni se povestește
Că-n toți anii, negreșit,
Moș Crăciun pribeag sosește,
Niciodată n-a lipsit.

Moș Crăciun cu plete dalbe,
Încotro vrei s-o apuci?
Ți-am cânta „Florile dalbe”
De la noi să nu te duci.

4. Inteligența corporal-chinestezică

Joc de rol: „Scrisoare către Moș Crăciun”, în care copiii să-și exprime dorințele pentru acea seară”.

5. Inteligența vizual-spațială

Confecționați o ilustrată de Crăciun pentru cei dragi. Motivați alegerea decorului acesteia.

6. Inteligența naturalistă

Împodobiți bradul din clasă cu jucării confecționate de către elevi.

7. Inteligența interpersonală

Discuție: „Cum se sărbătorește Crăciunul în familia ta?”.

V. SUGESTII DE EVALUARE

Evaluarea aplicată va fi una autentică, valorificând punctele forte ale fiecărui copil. Accentul se va pune pe succesul copilului, dorința de a colabora activ cu familia, colegii precum și cu învățătorii. Accentul în procesul de evaluare în cadrul orelor de EMS se va pune pe evaluarea abilităților de comunicare, gradul de integrare, gradul de sociabilitate, relaționare și interacționare socială, gradul de participare, cooperare, implicare, inițiativă și creativitate în oferta de soluții.

În procesul evaluării finalităților EMS se va ține cont de criteriile:

- poziția morală, exprimată în înțelegerea de către copil a aspectului cu adevărat moral al acțiunilor de comportare, reacție vie la bine și la rău, atitudine adecvată față de oameni și natură;
- activismul moral-creator al personalității, manifestat în operarea de sine stătătoare a copilului cu algoritmul logico-verbal de judecată în vederea alegerii situației problemelor morale, teoretice și practice;
- conștientizarea esenței valorilor și importanței social-valorice a realizării scopurilor de a face lucruri bune pentru cei din jur;
- stabilitatea conduitei morale a fiecărui copil în situații obișnuite și necunoscute;
- independența relativă a comportării în lipsa controlului din partea adulților;
- priceperea de a prevedea și evita neînțelegerile, situațiile neplăcute, conflictele.

În procesul evaluării finalităților EMS se va ține cont de următoarele produse recomandate:

Produse recomandate

Produse recomandate	Descrierea
Produs 1	Aprecierea prin simboluri
1.	Ascult/citesc cu atenție relatarea.
2.	Apreciez valoric demonstrând/schițând simbolul corespunzător.
3.	Argumentez (la cerință).
Produs 2	ABC-ul incluziunii
1.	Accept colegii așa cum sunt.
2.	Listez valorile morale de care mă ghidez în relațiile cu toți colegii.
3.	Aranjez în ordine alfabetică aceste valori.

Prodot 3	Agenda faptelor bune (proces)
1.	Recunosc faptele bune în viața de zi cu zi.
2.	Îmi analizez comportamentul prin raportare la normele valorice.
3.	Sunt sensibil(ă) la problemele celorlalți și ale comunității.
4.	Particip în acțiuni de binefacere/caritate.
5.	Notez sistematic în agendă faptele bune săvârșite, precizând valoarea respectată în fiecare caz (la cerință).
6.	Relatez despre o faptă bună pe care am făcut-o și de care sunt mândru.
Prodot 4	Agenda faptelor bune (produs)
1.	Întocmesc agenda faptelor bune.
2.	Completez agenda de fiecare dată când fac o faptă bună, lăudabilă.
3.	Adaug în agendă fotografii, descrierea acestora, idei, recomandări, desene, mesaje.
4.	Exprim puncte de vedere față de anumite situații prezentate în agendă.
5.	Dovedesc creativitate în decorarea copertii și a paginilor din agendă.
Prodot 5	Târgul/Caravana de Crăciun/Expoziția pascală
1.	Mă implic în planificare: scopul, activitățile, obiceiurile locale ce trebuie promovate.
2.	Mă implic pentru buna desfășurare a activităților.
3.	Argumentez impactul.
Prodotul 6	Sărbători calendaristice
1.	Denumesc sărbătoarea calendaristică.
2.	Descriu tradițiile/obiceiurile legate de această sărbătoare.
3.	Exprim ideile clar, concis și logic.
Prodotul 7	Portretul moral al personajului
	Identific valorile morale ale personajului.
	Descriu faptele personajului.
	Argumentez atitudinea față de aceste fapte.
Prodotul 8	Alfabetul valorilor
1.	Respect drepturile tuturor.
2.	Listez valorile morale de care mă ghidez în relațiile cu ceilalți oameni.
3.	Aranjez în ordine alfabetică aceste valori.

- 1. Alfabetul Valorilor:** elevii vor fi solicitați să completeze *Fișa* de mai jos cu câte o valoare propusă de profesor (acceptarea, sprijinul reciproc, respectul, cooperarea, prietenia, bunătatea, adevărul, sinceritatea, încrederea, onestitatea, grija, bunăvoința, răbdarea, cumpătarea, angajamentul, comunicarea pozitivă cu colegii, coeziune, integritate etc) după cum urmează:

Exemplu:

Fișă: Alfabetul Valorilor

Numele, prenumele elevului

Ai la dispoziție două săptămâni pentru a realiza patru activități indicate în fișa de mai jos. Drept dovadă a realizării activităților din fișă, roagă pe cineva (membrii familiei, profesor, colegi de clasă, prieteni, oameni din comunitate) să semneze în dreptul fiecărui enunț acțiunile realizate de tine.

1. Îmi exprim Respectul față de mine însumi prin:	2. Îmi exprim Respectul față de colegi prin: _____
3. Îmi exprim Respectul față de colegii de clasă prin: _____	4. Îmi exprim Respectul față de membrii familiei prin:
5. Îmi exprim Respectul față de membrii comunității prin:	6. Aș dori ca oamenii din jur să vadă în mine următoarele calități: _____

2. Agenda faptelor bune

Copiii pot învăța să facă fapte bune atât acasă, cât și la școală. Prezentăm o listă de fapte bune, pe care elevii treptei primare de învățământ le pot face pentru profesorii și colegii săi: *să ștergă tabla, să împumute un pix; să îi explice unui coleg acolo unde nu a înțeles; să nu facă gălăgie la ore; să își ajute profesorii când au nevoie; să își incurajeze colegii.*

Elevii vor completa faptele bune realizate pe parcursul unei săptămâni conform următorului tabel:

Numele, prenumele elevului	
Data, ziua	
Fapta bună realizată	

3. Mini-proiect: Cum marcăm Sărbătorile de Crăciun

Profesorul va organiza, împreună cu elevii, un proiect al clasei pe tema modalităților de sărbătorire a Crăciunului în localitate.

1. Anunțarea obiectivelor și temei mini-proiectului la nivelul clasei.
2. Organizarea discuției: Sărbătorirea Crăciunului în familie.
3. Lectura textelor despre datinile și obiceiurile de Crăciun.
4. Organizarea unei vizite la biserica din localitate.
5. Confectionarea unei ilustrate de Crăciun pentru cei dragi.
6. Interpretarea colindelor învățate.
7. Organizarea jocului de rol: Căluțul.
8. Organizarea unei expoziții cu lucrările copiilor.

4. Mini-proiect: Cum sărbătorim Paștele

Profesorul va organiza, împreună cu elevii, un proiect al clasei pe tema modalităților de sărbătorire a Paștelui.

1. Anunțarea obiectivelor și temei mini-proiectului la nivelul clasei.
2. Cu o oră înainte, profesorul le poate solicita elevilor să aducă fotografii din albumul familiei despre sărbătoarea Paștelui în familie; elevii sunt invitați să le prezinte și să relateze o întâmplare în legătură cu această mare sărbătoare, în care au fost implicați membrii familiei lor.
3. Confectionarea unor felicitări sau desene, realizarea unor colaje din diferite materiale, încondeierea ouălor etc.
4. Organizarea unei expoziții cu produsele activității copiilor.

5. Miniproiect: Calendarul sărbătorilor/evenimentelor care vor fi sărbătorite într-un an de zile

1. Elevii vor elabora, la solicitarea profesorului, calendarul sărbătorilor/ evenimentelor care vor fi sărbătorite într-un an de zile, având la bază următoarele criterii:
  - Evenimente personale sau de familie (zile de naștere, sărbători de familie)
  - Sărbători din comunitate (Hramul localității etc.)
  - Sărbătorile din cadrul școlii (Ziua Sportului, Toamna de Aur etc.)
  - Sărbători naționale (Ziua Independenței, Limba noastră)
  - Sărbători religioase (Crăciunul, Paștele etc.)
2. Elevii vor enumera sărbătorile pe care le respectă în familie. Oferiți elevilor, pe coli de hârtie, următoarele întrebări:
  - Unde/când este sărbătorit acest eveniment?
  - Cum se sărbătorește acest eveniment?
  - Ce tradiții sunt respectate în cadrul acestui eveniment?

În cadrul EMS se vor utiliza următoarele metode de evaluare:

Metoda de evaluare orală este una din cele mai răspândite și folosite metode, realizându-se printr-o alternanță de întrebări și răspunsuri. Ea implică iscusința cadrului didactic de a transmite verbal mesajele textelor cu conținut moral din manual, de a le recepta, de a formula întrebări și răspunsuri, de a dialoga, de a identifica sensul cuvintelor prin raportare la sistemul de valori general-umane (bunătatea, adevărul, onestitatea, respectul, responsabilitatea, patriotismul etc.), valorile incluziunii (acceptarea, sprijinul reciproc, respectul, cooperarea, grija, comunicarea pozitivă), valorile colective (ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei). Verificarea orală se va realiza în multiple forme, utilizându-se diverse tehnici, cum ar fi: conversația de verificare (prin întrebări și răspunsuri); cu suport vizual (repostare după imagini); descrierea și reconstituirea (prin piese de puzzle). Avantajul probelor orale constă în aceea că feed-back-ul se realizează imediat.

Metoda de evaluare practică pune la dispoziția școlărilor șansa de a opera cu cunoștințele teoretice însușite, de a le aplica în diverse activități practice, realizând în același timp și o evaluare a gradului de însușire a priceperilor și a deprinderilor pe care le presupun activitățile respective; permit identificarea aptitudinilor și talentelor elevilor.

Această metodă se va realiza printr-o mare varietate de forme:

- a) întocmirea unor fișe despre valorile general-umane
- c) întocmirea unor desene, schițe, grafice
- d) interpretarea unui anumit rol

De asemenea, în cadrul EMS, o importanță deosebită vor avea și metodele și instrumentele complementare, cum ar fi: mini-proiectul; portofoliul; autoevaluarea; evaluarea reciprocă.

VI. Proiectarea didactică

Pentru ca ora de EMS să-și atingă scopul, profesorul are misiunea de a proiecta și de a implementa proiecte didactice care să educe elevii în spiritul valorilor moral-spirituale, al tradițiilor naționale, să stabilească relații interpersonale pozitive. Proiectarea didactică constructivistă, axată pe dezvoltarea gândirii critice a elevilor, pe formarea de competențe, pe promovarea interdisciplinarității, reprezintă o condiție esențială, care asigură realizarea acestui scop.

Pentru aplicarea eficientă a proiectării didactice la ora de EMS, profesorul poate utiliza cadrul de învățare și gândire **Evocare, Realizarea Sensului, Reflecție**.

Această structură integrată de predare-învățare se fundamentează pe următoarele criterii:

La etapa de **Evocare**, este pusă în valoare experiența elevului, cunoștințele anterioare ale acestuia, care vor reprezenta o punte de trecere la tema nouă. Profesorul de EMS poate aplica metodele: *asaltul de idei, discuția dirijată, studiul de caz, știu – vreau să știu – am învățat, gândește – perechi – prezintă, audiția muzicală etc.*

Realizarea sensului este etapa esențială a lecției, în cadrul căreia elevii se familiarizează cu noile informații sau idei. Etapa realizării sensului este importantă în procesul de învățare, deoarece elevii achiziționează domenii noi de cunoaștere, acesta fiind un aspect important al procesului de formare a competențelor.

Realizarea sensului reprezintă etapa lecției ce vizează lucrul cu informația nouă. Însă doar transmiterea, explicarea informației noi nu asigură pe deplin înțelegerea ei de către elev. În acest sens, important este ca profesorul să mențină implicarea elevilor în activitatea de învățare prin formulare a unor sarcini, care ar facilita contactul cu informația nouă și procesarea acesteia. Elevii vor fi solicitați să studieze diverse surse, să demonstreze ascultare activă, să descrie, să interpreteze, să comenteze, să analizeze materialul nou. În cadrul acestei etape, profesorul de EMS poate valorifica metodele: *graficul T, diagrama Venn, explozia stelară, demonstrația, harta povestirii, jocul de rol, învățarea prin descoperire, lectura ghidată, problematizarea.*

Reflecția este etapa în care elevii însușesc cu adevărat cunoștințe și abilități noi. Reflecția urmărește câteva finalități esențiale:

- crearea condițiilor necesare pentru ca elevii să poată exprima ideile și informațiile asimilate folosind cuvinte proprii;
- generarea unui schimb sănătos de idei între elevi, prin care aceștia să-și dezvolte vocabularul și capacitatea de exprimare.

Dacă *Evocarea* convinge că ceea ce va afla elevul este necesar, vital, interesant etc., *Reflecția* confirmă același lucru la un alt nivel. Ea permite

elevului, împreună cu profesorul și colegii sau pe cont propriu, să exploreze lumea, privind-o prin prisma disciplinei pe care o învață.

Este o etapă importantă, deoarece are loc consolidarea, generalizarea celor învățate, formarea de atitudini, de acțiuni ce vor condiționa, ulterior, manifestarea de comportamente. Prin realizarea sarcinilor propuse, elevii vor învăța să ia decizii, să aprecieze, să rezolve situații-problemă, să realizeze studii de caz etc. La această etapă, profesorul poate utiliza metodele: *cubul*, *studiul de caz*, *posterul*, *problematizarea*, *arborele ideilor*, *argumentarea etc.*

(adaptat după Solovei Rodica, Serghiu Boldirescu, Educație moral-creștină, Ghid metodologic. Chișinău, 2018)

Proiect didactic nr. 1

Unitatea de conținut: Eu la școală.

Subiectul lecției: Valorile în viața omului.

Tipul lecției: mixtă.

Unități de competențe:

- Recunoașterea valorilor moral-spirituale în contexte școlare;
- Aprecierea valorică a comportamentelor elevilor în diverse situații școlare;
- Aprecierea valorică a faptelor unor personaje ale textelor artistice/folclorice.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- să identifice valorile morale și spirituale în baza imaginii;
- să numească regulile de păstrare a bunurilor materiale din școală;
- să demonstreze calități umane.

Strategii didactice:

- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup;
- **Metode și procedee:** jocul didactic, lucrul cu imaginea, explicația, graficul T;
- **Mijloace didactice:** manual, fișă de lucru individual.

Strategii de evaluare:

- **Tipul de evaluare:** evaluarea formativă punctuală (P2); evaluare formativă interactivă;
- **Instrumentul de evaluare:** probă practică;
- **Produsul evaluat:** aprecierea prin simboluri.

Bibliografie:

1. Curriculum pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
3. Educația moral-spirituală, manual pentru clasa a II-a.

DEMERS ACȚIONAL

ETAPA	ACTIVITĂȚI	METODE, TEHNICI ȘI PROCEDEE	TIMP
EVOCARE	<p>Activitatea 1: <i>Calitățile mele</i></p> <p>Elevii sunt grupați în perechi. Fiecare elev își va alege un partener cu care se simte cel mai confortabil. Vor discuta în perechi despre calitățile lor. În cadrul discuțiilor vor reflecta asupra întrebărilor: Care sunt lucrurile pe care le fac bine? Care sunt lucrurile pe care nu le fac atât de bine?</p> <p>Profesorul solicită ca fiecare elev să enumere trei valori (calități etc.) pe care le consideră cele mai importante pentru sine.</p>	Joc: Calitățile mele	10 minute
REALIZAREA SENSULUI	<p>Activitatea 2:</p> <p>Discuție dirijată în baza imaginii. Profesorul solicită ca elevii, în baza imaginii din manual, să-și expună opinia asupra importanței valorilor în viața omului.</p> <p>Profesorul clasifică valorile în două categorii: valori materiale și valori spirituale.</p> <p>Se vor explica noțiunile: <i>valori materiale</i> și <i>valori spirituale</i>.</p> <p>Profesorul le vorbește elevilor despre schimbările care pot interveni în viață și care ne ajută să înțelegem că valorile materiale se pot pierde, dar cele spirituale sunt primordiale.</p> <p>Profesorul propune elevilor să scrie, pe două coloane, valorile materiale și valorile spirituale.</p>	<p>Lucrul cu imaginea</p> <p>Explicația</p>	10 minute
REFLECȚIE	<p>Activitatea 3:</p> <p>Profesorul solicită ca elevii să realizeze jocul didactic: <i>Cât costă fiecare valoare?</i></p> <p>Descoperă regula și distribuie în două coloane cuvintele: prietenie, respect, computer, înghețată, jucărie, bunătate, carte, educație.</p>	Joc didactic: Cât costă fiecare valoare?	10 minute

EXTINDERE	<p>Activitatea 4:</p> <p>Elevilor li se solicită să citească textul din manual și să discute cu părinții despre conținut.</p> <p>Elevilor li se propune să realizeze colajul: <i>Meritele mele</i> (Fișa nr.1).</p> <p>Explicația profesorului: Fiecare dintre noi poate face ceva deosebit. Ce puteți face cel mai bine? Decupați din reviste și din ziare imagini potrivite care să caracterizeze/ilustreze meritele proprii și elaborați cu ajutorul acestora un colaj. Desenele primite vor fi fixate sau expuse pe perete în sala de clasă, pentru a permite cunoașterea mai bună a elevilor.</p>	Explicația	5 minute
------------------	---	------------	----------

Fișa nr. 1

Meritele mele

Numele _____

Ziua mea de naștere _____

Calitățile mele _____

Trei lucruri care mă caracterizează _____

Ce pot face cel mai bine? _____

În timpul liber prefer să _____

_____

_____

_____

_____

Trei dorințe pe care dorești să le realizezi în viitor:

- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....

Proiect didactic nr. 2

Unitatea de conținut: Eu la școală.

Subiectul lecției: Școala noastră.

Tipul lecției: mixtă.

Unități de competențe:

- Recunoașterea valorilor moral-spirituale în contexte școlare;
- Aprecierea valorică a comportamentelor elevilor în diverse situații școlare;
- Aprecierea valorică a faptelor unor personaje ale textelor artistice/folclorice.

Obiectivele lecției

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili:

- să identifice valorile spirituale pe care le pot demonstra într-o școală prietenoasă;
- să distingă reguli de comportare în școală, în clasă, la ore, în recreație;
- să demonstreze calități umane.

Strategii didactice:

- **Forme de organizare:** frontal, individual, în grup;
- **Metode și procedee:** lucrul cu imaginea, explicația morală, discuție dirijată, joc didactic;
- **Mijloace didactice:** manual, fișă de lucru individual.

Strategii de evaluare:

Tipul de evaluare: evaluarea formativă punctuală (P2); evaluare formativă interactivă;

Instrumentul de evaluare: probă practică;

Produsul evaluat: Alfabetul valorilor.

Bibliografie:

1. Curriculum pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
3. Educația moral-spirituală, manual pentru clasa a II-a.

DEMERS ACȚIONAL

ETAPA	ACTIVITĂȚI	METODE, TEHNICI ȘI PROCEDEE	TIMP
EVOCARE	<p>Activitatea 1: Lucrul cu imaginea: Elevii sunt solicitați să analizeze imaginile, să le descrie, să le interpreteze și să le compare, folosind un limbaj propriu.</p>	Lucrul cu imaginea	10 minute
REALIZAREA SENSULUI	<p>Discuție dirijată la tema: <i>Cum arată o școală prietenoasă?</i> Repere pentru discuție:</p> <p>Educație</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scopul școlii este de a-i învăța pe elevi să învețe. • În școală vei afla lucruri noi, despre valorile de care trebuie să te ghidezi în viață. <p>Comunicare La școală învățăm nu numai discipline școlare, ci și cum să comunicăm.</p> <p>Colaborare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Școala este locul în care învățăm să muncim împreună. • Regulile clasei ne ajută să lucrăm împreună. • Învățătorii și părinții colaborează pentru a ajuta elevii să învețe. <p>Respectul la școală La școală înveți cum să devii membru al clasei. Înveți cum să te porțezi cu adulții. Înveți să respecti regulile școlii, pentru ca școala ta să fie o școală prietenoasă pentru TOȚI copiii. Înveți să păstrezi bunurile școlii. Înveți cum să te porțezi cu copiii care vin din diferite familii, au diferite culturi și credință/religie. Unii elevi se vor comporta diferit decât te porțezi tu și membrii familiei tale. Tu trebuie să respecti diferențele lor și să aștepti ca ei să respecte valorile tale.</p>	<p>Explicația morală</p> <p>Discuție dirijată</p>	10 minute

	<p>Petrecem timpul împreună</p> <ul style="list-style-type: none"> Școala este locul în care ne facem noi prieteni, ce pot să ne călăuzească toată viața. 	Joc didactic	10 minute
REFLECȚIE	<p>Activitatea 2: Selectează din lista de cuvinte pe cele care demonstrează valorile spirituale reprezentate în imagine.</p> <p>Activitatea 3: Selectează și scrie valorile spirituale pe care le poți demonstra într-o școală prietenoasă copilului.</p>	Joc didactic	10 minute
		Explicația	5 minute
EXTINDERE	<p>Activitatea 4: Elevilor li se solicită să completeze fișa <i>Școala mea</i>. (Fișa 1)</p> <p>Activitatea 5: Completați Fișa: <i>Planificarea activităților</i>. (Fișa 2)</p> <p>Activitatea 6: Citește împreună cu familia ta poezia din manual.</p>		

Fișa de lucru 1

Școala mea

Numele elevului

Elevii

Învățătorii

Ocupația mea preferată

Valorile principale ale școlii mele

Fișa de lucru 2

Planificarea activităților pentru 1 an de zile

Elevii sunt solicitați să elaboreze scopurile care doresc să le atingă, conform tabelului:

Domenii ale vieții	Scopuri	Ce aș dori să cunosc	Ce trebuie să realizez	Cine mă poate ajuta
Relații interpersonale	Mă înțeleg bine cu fratele meu	Cum să fac ordine în odaia mea	Să-l ajut pe fratele meu mai mic să facă ordine în odaie	Mămica și tătucu
Matematica		Tabla înmulțirii		Profesorul, colegul de clasă
Tema pentru acasă				
Sport				
Petrecerea timpului liber				

Proiect didactic nr. 3

Unitatea de conținut: Eu la școală.

Subiectul lecției: Toți avem aceleași drepturi.

Tipul lecției: mixtă.

Unități de competențe:

- Recunoașterea valorilor moral-spirituale în contexte școlare;
- Aprecierea valorică a comportamentelor elevilor în diverse situații școlare.

Obiective operaționale

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili:

- să identifice în baza imaginilor asemănările și deosebirile dintre copii;
- să exemplifice norme de comportare civilizată și ajutorul pe care îl pot acorda copiilor cu cerințe speciale;
- să demonstreze calități umane.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: frontal, individual, în grup;
- Metode și procedee: ciorchinele, explicația, lectura după imagini, discuție dirijată, joc didactic;
- Mijloace didactice: manual, fișă de lucru individual.

Strategii de evaluare:

- **Tipul de evaluare:** evaluarea formativă punctuală (P2); evaluare formativă interactivă;
- **Instrumentul de evaluare:** probă practică;
- **Produsul evaluat:** alfabetul valorilor.

Bibliografie:

1. Curriculum pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
3. Educația moral-spirituală, manual pentru clasa a II-a.

DEMERS ACȚIONAL

ETAPA	ACTIVITĂȚI	METODE, TEHNICI ȘI PROCEDEE	TIMP
EVOCARÉ	<p>Activitatea 1: Se scrie pe tablă cuvântul COPIL. Li se cere elevilor să numească activități pe care ei au dreptul să le facă acasă sau la școală. Fiecare răspuns se scrie pe tablă, în jurul cuvântului COPIL. Li se cere, apoi, copiilor să enumere activități pe care trebuie să le facă acasă sau la școală. Se scriu ideile astfel încât să poată fi ulterior grupate în drepturi și responsabilități. Explicația învățătorului: Convenția privind Drepturile Copilului este o înțelegere comună între țările care și-au asumat obligațiunea de a respecta și de a proteja drepturile copiilor. În acest document sunt înscrise toate drepturile copilului. Copiii cu dizabilități, ca și ceilalți copii, au dreptul la educație, dreptul la odihnă și joacă, dreptul la familie, dreptul la un nume etc.</p>	<p>Ciorchinele</p> <p>Explicația</p>	10 minute
REALIZAREA SENSULUI	<p>Activitatea 2: Profesorul prezintă conținutul imaginii din manual, folosind reperele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cu ce se ocupă elevii? • Ce deosebiri observi între elevii grupului din imagine? • Ce asemănări între copii poți numi? • Cum comunică între ei copiii? • Cum înțelegi egalitatea între oameni? <p>Activitatea 3: Discutați despre o situație din imagini și spuneți cum ați putea ajuta copilul cu dizabilități. <i>Vasilică a împlinit 7 ani și visul său este să meargă neapărat la școală. El nu se poate mișca de sine stătător, de aceea folosește un scaun cu rotile. Bunica sa, care are grijă de el, i-a spus că nu va putea urma școala, deoarece ea se află la o distanță mare și nu dispune de rampe.</i></p>	<p>Lectura după imagini</p> <p>Discuție dirijată</p>	10 minute
			10 minute

	<p>Întrebări adresate elevilor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ce drepturi ale lui Vasilică sunt încălcate? 2. Ce trebuie de făcut ca să fie respectate drepturile lui Vasilică? 3. În ce mod sunt respectate drepturile copilului în clasa și în școala voastră? 4. Ce putem face pentru copiii ale căror drepturi sunt neglijate? <p>Profesorul conchide: Toți au drepturi egale. Niciun copil nu vrea să fie nefericit. Acceptă-i pe cei din jur, chiar dacă sunt diferiți. Nu râde niciodată de suferința altui om. Fii ajutor de încredere.</p>		
REFLECȚIE	<p>Activitatea 4: Profesorul solicită ca elevii să completeze Fișa nr. 1 <i>Drepturi și responsabilități</i>.</p>	Explicația	10 minute
EXTINDERE	<p>Activitatea 5: Discutați împreună cu familia textul din manual: <i>Cine se cunoaște la nevoie?</i></p>	Explicația	5 minute

Fișa de lucru 1.

Drepturi și Responsabilități

	Drepturi	Responsabilități
Casa Ta		
Școala Ta		
Comunitate		

Proiect didactic nr. 4

Unitate de conținut: Eu în familie.

Subiectul lecției: Respectul și iubirea în familie.

Tipul lecției: mixtă.

Unități de competențe:

- Recunoașterea valorilor moral-spirituale în contexte familiale;
- Adoptarea atitudinii respectuoase față de părinți și cei apropiați.

Obiective operaționale

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili:

- să numească valori importante pentru familia sa;
- să identifice regulile de cooperare în familie;
- să demonstreze respect în cazuri reale, față de îndeplinirea obligațiilor în familie.

Strategii didactice:

Forme de organizare: frontal, individual, în grup;

Metode și procedee: asaltul de idei, explicația morală, lectura după imagini, discuția dirijată, explicația;

Mijloace didactice: manual, fișă de lucru individual.

Strategii de evaluare:

- **Tipul de evaluare:** evaluarea formativă punctuală (P2); evaluare formativă interactivă;
- **Instrumentul de evaluare:** probă practică;
- **Produsul evaluat:** Agenda faptelor bune.

Bibliografie:

1. Curriculum pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
3. Educația moral-spirituală, manual pentru clasa a II-a.

DEMERS ACȚIONAL

ETAPA	ACTIVITĂȚI	METODE, TEHNICI ȘI PROCEDEE	TIMP
EVOCARE	<p>Activitatea 1</p> <p>Profesorul solicită elevii să explice sensul proverbului: Respectă-te pe tine</p> <p>Explicația profesorului:</p> <p>Dacă vrei să fii respectat, trebuie mai întâi să înveți să-i respecta pe alții. Merită respect cei care sunt cinstiți, sunt de încredere și îndeplinesc promisiunile.</p>	Asalt de idei	5 minute
REALIZAREA SENSULUI	<p>Activitatea 2</p> <p>Profesorul prezintă conținutul imaginii din manual, folosind reperele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cum îți petrec timpul membrii familiei? • Ce fel de carte ar putea să citească tata? • Cum apreciezi atmosfera din imagine și de ce? • Argumentează. <p>Explicația profesorului a noțiunii de Respect. Respectul are câteva înțelesuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A respecta oamenii din jur. Această semnifică acceptarea faptului că alți oameni sunt diferiți, dar sunt la fel de importanți la fel ca tine. • A avea respect pentru tine. Aceasta înseamnă să fii responsabil pentru acțiunile și faptele tale. <p>Respectul în familie</p> <p>Familia este locul unde tu pentru prima dată înveți despre respect. Tu înveți despre respect, folosind bunele maniere, spunând <i>te rog, mulțumesc</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tu înveți să ai grijă de lucrurile tale și să ai grijă de alte lucruri din casă. • Tu înveți să asculți când discuți cu cineva. • Tu înveți să înțelegi că tu nu totdeauna poți avea totul ce dorești. • Tu înveți să respecti oamenii din localitatea în care locuiești. 	Lectura după imagini	10 minute
		Explicația morală	10 minute

REFLECȚIE	Activitatea 3 Joc didactic: De ce DA? De ce NU? Argumentați.	Joc didactic	10 minute
	Activitatea 4 Propuneți 2-3 reguli potrivite pentru buna înțelegere în familie.		10 minute
EXTINDERE	Activitatea 5 Completarea fișei nr. 1: Cum pot să manifest respect?		
	Activitatea 6 Învățătorul oferă elevilor pentru lectură textul: <i>Ziua mea</i> .		

Fișa 1

CUM POT SĂ MANIFEST RESPECT?

Numele

În clasă	La recreație
Acasă	La masă
În comunitate	În parc

Scrie cinci calități deosebite ale tale, de care ești mândru.

- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....
- 4 .....
- 5 .....

Proiect didactic nr. 5

Unitate de conținut: Învăț să fiu om.

Subiectul lecției: Calitățile unui om adevărat.

Tipul lecției: mixtă.

Unitate de competență:

- Aprecierea valorică a faptelor unor personaje ale textelor artistice/folclorice;
- Adoptarea atitudinii responsabile față de acțiunile proprii în situații școlare și extrașcolare.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- să identifice calitățile unui om bun;
- să enumere regulile unei comunicări civilizate;
- să manifeste respect față de valorile umane.

Strategii didactice:

Forme de organizare: frontal, individual, în grup;

Metode și procedee: asalt de idei, lucrul cu imaginea, joc didactic;

Mijloace de învățământ: manual, fișe, postere.

Strategii de evaluare:

- **Tipul de evaluare:** evaluarea formativă punctuală (P2); evaluare formativă interactivă;
- **Instrumentul de evaluare:** probă practică;
- **Produsul lecției:** Agenda faptelor bune.

Bibliografie:

1. Curriculum pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018;
3. Educația moral-spirituală, manual pentru clasa a II-a.

DEMERS ACȚIONAL

ETAPA	ACTIVITĂȚI	METODE, TEHNICI ȘI PROCEDEE	TIMP
EVOCARE	<p>Activitatea 1 Elevilor li se propune să scrie în centru unei coli A4 cuvântul Om bun</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Întrebați elevii ce înțeleg prin cuvântul Om bun ? 2. În petalele florii scrieți răspunsurile elevilor. 3. După finalizarea asaltului de idei, rugați elevii să citească cuvintele asociate cu cuvântul om bun. 	Asalt de idei	5 minute
	<p>Activitatea 2 Se propune pentru discuție textul: Om Mare de Victor Savetidis (Fișa de lucru 1).</p>	Discuție dirijată	9 minute
	<p>Activitatea 3 Profesorul prezintă conținutul imaginii din manual, folosind reperatele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ce calități ale personajelor din imagini poți determina? • Citește versurile care se aseamănă cu ideile din imagini. Explică. • Cât de importantă este comunicarea civilizată? 	Lectura după imagini	5 minute
REALIZAREA SENSULUI	<p>Activitatea 4 Colaj: Virtuțile mele Fiecare dintre noi poate face ceva deosebit. Ce puteți face cel mai bine? Decupați din reviste și ziare imagini potrivite care caracterizează/ilustrează meritele tale și elaborați din ele un colaj. Desenele primite vor fi fixate sau expuse pe perete în sala de clasă, pentru a permite cunoașterea mai bună a elevilor.</p>	Joc didactic	10 minute

REFLECȚIE	Activitatea 5 Elevilor li se propune să numească asocieri cu termenii: „valoare”, „comunicare civilizată”, „responsabilitate”, „sinceritate”, „încredere”, „ajutor”.	Joc didactic	8 minute
	Activitatea 6 Profesorul va iniția un joc care să aibă la bază explicarea unor proverbe, referitoare la manifestarea unor fapte bune. Pot fi utilizate desene și alte reprezentări grafice. Pot fi utilizate proverbe (Fișa de lucru 2).	Discuție dirijată	8 minute
EXTINDERE	Activitatea 7 Citiți textul: <i>Adevărata floare</i> .		

Fișa de lucru 1

Om mare

Mama l-a rugat pe fecior s-o ajute.

– Nu pot. Am de dezlegat în gând ceva foarte important.

– Dar ce ai tu așa de important de dezlegat? îl întreabă mama nedumerită.

– Mă gândesc cum aș putea ajunge om mare.

– Asta-i ceva cât se poate de firesc. Numai că trebuie să ai răbdare și să muncești cum se cade.

– Am să muncesc și eu când voi fi mare, îi răspunde băiatul.

– Trebuie să muncești de pe acum, să-ți faci singur temele, să-ți perii hainele, să-ți cureți încălțăminte și s-o ajuți pe bunica în gospodărie. Asta înseamnă să fii om mare.

Victor Savetidis

Fișa de lucru 2

Proverbele și zicători despre valori

- Binele cu bine se răsplătește.
- Adevărul este lucrul cel mai bun care se poate spune.
- Ceea ce-i frumos se realizează cu nesfârșită osteneală.
- Bunătatea este un dar pe care, oferindu-l celorlalți, îi îmbogățești și pe ei, și pe tine.
- De la omul cinstit e destul un cuvânt.
- Adevărul învinge orice.
- Sinceritatea este oglinda prieteniei.
- Bunătatea dă naștere la bunătate.
- Răbdarea e cea mai bună doctorie.
- De la omul cinstit e destul un cuvânt.
- Să fii bun înseamnă să-i iubești pe oameni mai mult decât merită.
- Bunătatea întrece frumusețea.
- Omul se cunoaște după fapte.

VII. ACTIVITĂȚI EXTRADIDACTICE

Activitățile extradidactice se desfășoară în afara lecțiilor, sub îndrumarea și monitorizarea cadrelor didactice. Evidențiem o gamă variată de activități extradidactice, care pot fi utilizate în cadrul EMS: excursii tematice, excursii pentru promovarea lăcașelor de cult, monumentelor istorice aflate în raza localității; vizite la muzee și expoziții; manifestări cultural-artistice din localitate, serbări, concursuri literar-artistice.

Competențe specifice:

Transpunerea achizițiilor dobândite la disciplină în activități educaționale/comunitare/culturale, tinzând spre virtuți moral-spirituale

Tipul activității
1. Excursii tematice, excursii pentru promovarea monumentelor istorice aflate în raza localității
Algoritmul organizării excursiei: 1. Documentarea profesorului, stabilirea scopului și a obiectivelor. 2. Selectarea temei excursiei, stabilirea locului și duratei desfășurării excursiei. 3. Realizarea propriu-zisă a excursiei. 4. Evaluarea se poate face fie la locul vizitat, fie la întoarcere, solicitând opinia elevilor: <ul style="list-style-type: none">
• Ce le-a atras atenția?
• Ce le-a plăcut? 5. Profesorul poate aprecia elevii care s-au remarcat prin cunoștințe, comportamente corespunzătoare și atitudini morale în cadrul excursiei. 6. Activitatea poate finaliza cu mai multe realizări produse: portofoliu, expoziții.
2. Târgul de Crăciun
1. Târgul de Crăciun – vinderea unor obiecte, a unor produse alimentare (dulciuri, cozonaci și plăcinte specifice sărbătorii de Crăciun) confecționate/pregătite de elevi la școală/împreună cu părinții. 2. Colectarea donațiilor pentru copiii din familii social-vulnerabile. 3. Expoziție de lucrări artistico-plastice cu tematica sărbătorilor de Crăciun.
3. Expoziții: Obiceiuri de Paști
1. Realizarea unei expoziții cu desene, colaje, felicitări de Paști, ouă încondeiate. 2. Organizarea activităților de pictură, de desen și de încondeiere a ouălor.
4. Vizite la muzee și expoziții organizate sub conducerea profesorilor
Fiecare vizită la muzeu va fi precedată de discuții pe marginea expoziției. Înainte de vizite, elevilor li se pot distribui întrebări sau sarcini concrete, ale căror răspunsuri urmează să le găsească în timpul vizitei.

**5. Participarea la manifestări cultural-artistice din localitate,
la serbări și concursuri literar-artistice**

1. Elevilor li se va solicita să completeze următorul tabel:

Data desfășurării evenimentului cultural-artistic

Unde?	Cum?	De ce?

Bibliografie:

1. Curriculum național, învățământ primar, Chișinău, 2018.
2. Cara Angela, Dilion Marcela, Punte către înțelegere. Educație pentru incluziune, toleranță, acceptare, Chișinău, 2012.
3. Cucos Constantin, Educație religioasă, conținut și forme de realizare. Editura Didactică și Pedagogică, R. A. București, 1996.
4. Cuznețov Larisa, Educație prin optim axiologic. Teorie și practică. Chișinău, 2010.
5. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău, 2018.
6. Solovei Rodica, Serghiu Boldirescu, Educație moral-creștină, Ghid metodologic. Chișinău, 2018.
7. Monica Opriș, Dorin Opriș, Irina Horga, Ghid pentru profesori, București, 2013.

Surse online:

8. https://www.academia.edu/33121713/Monica_Opri%C5%9F_RELIGIA_LA_CLASA_PREG%C4%82ITOARE_%C5%9E_LA_CLASA_I_GHID_PENTRU_PROFESORI
9. https://www.academia.edu/36680074/METODE_INTERACTIVE_%C3%8EN_ACTIVITATEA_DIDACTIC%C4%82_LA_CLASELE_DIN_CICLUL_PRIMAR
10. Profesorul de religie și provocările lumii contemporane. Fondul Social European, Investește în Oameni http://video.elearning.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/2016/08/134267_Ghidul_Profesorului_Debutant.pdf